

YAHIYA

Pahati Pasal Jūd itu

Si Yahiya itu dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa, a'a bay kawakilan e' si Isa magnasihat lapalna. Ina' si Yahiya si Salome, mulid si Isa isab bay magbeya' maka d'nda kasehe'an angayura iya.

Magdaraing asal si Yahiya maka abata' lagi' iya ma waktu kapangabbit si Isa ma iya. Salta' pa'in iya maka danakanna si Yakub amahāp pokot mma' sigā ma bihing danaw, bay palabay si Isa minna'an ati lingananna sigā duwangan binowa pamulid ma iya. Halam iya ang'bba min si Isa sampay ni kato'ana.

Nihaka'an kitam e' si Yahiya bang ai sababanna angkan tasulat e'na jūd itu. Ya mohotna subay magkahagad a'a kamemon in si Isa b'nnał Anak Tuhan, pinapi'itu magpabaran manusiya' supaya kitam makata'uwan Tuhan. Jari sasuku am'nnał ma si Isa taga-kallum taptap sampay ni deyom sulga'.

Aniya' pitu' hinang makainu-inu sinalisila e' si Yahiya ma jūd itu, ati pinahati kitam bang ai to'ongan hatulan saga hinang itu. Minnē' kitam makatantu in si Isa b'nnał-b'nnał bay pinapi'itu e' Tuhan, pagka tahinang saga hinangna makainu-inu he'. Tu'ud iya magdakayu' asal maka Mma'na Tuhan.

Ya niangut e' si Yahiya in a'a kamemon subay magkahagad sampay ameya' ma si Isa, sabab

saddī min si Isa halam aniya' labayan pasam-payan sigām tudju ni Tuhan.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si YAHIYA

Palman maka Sawa

¹ Ma halam gi' aniya' dunya, asal na Palman. Magdakayu' asal Palman itu maka Tuhan, maka Tuhan isab Palman. ² Sangay min katagna' magdakayu' asal Palman maka Tuhan.

³ Bay pinapanjari ai-ai kamemon e' Palman itu, bo' pa'in min kahandak Tuhan. Halam aniya' pinapanjari minsan ai bang ngga'i ka min Palman. ⁴ Palman ya po'onan kallum, maka kallum itu ya amuwan kasawahan ma panghati manusiya'. ⁵ Asinag na pa'in Sawa ma deyom kalendoman, sago' mbal kap'ddahan e' kalendoman.

⁶ Aniya' a'a bay pinapi'itu e' Tuhan, niōnan si Yahiya. ⁷ Sinoho' iya amata'uwan bangsa manusiya' pasal Sawa, supaya makakale maka magkahagad saga a'a kamemon. ⁸ Ngga'i ka si Yahiya ya pinagōnan Sawa itu. Ya hinangna pi'itu ni dunya subay amuwan saksi' pasal Sawa. ⁹ Sawa b'nnal ko' inān, ya palahil ni dunya bo' amuwan kasawahan ma panghati maka itikad saga a'a kamemon.

¹⁰ Ma dunya pa'in Palman, halam iya takilā e' saga a'a maina'an, minsan sigām bay pinapanjari e'na min kahandak Tuhan. ¹¹ Bay iya pi'itu ni latatna luggiya', sagō' halam tataima' e' bangsana. ¹² Saguwā' sasuku anaima' Palman

itu sampay magkahagad ma iya, buwananna sigām kapatut bo' supaya sigām manjari anak Tuhan. ¹³Tahinang sigām anak Tuhan, ngga'i ka buwat katubu' manusiya', atawa min kabaya'an manusiya', atawa min napsu l'lla. Ya angkan sigām tahinang anak Tuhan sabab min kahan-dak Tuhan.

¹⁴ Manjari ya pinagōnan Palman itu bay palahil pi'itu magpabaran manusiya' bo' pat'nna' ma deyomantam. Jukup asal ma iya ase' maka lasa maka kasab'nnalan. Ta'nda' kami barakatna maka sahayana, ya palsuku'an Anak Tuhan dakayu'-kayu'.

¹⁵ Anaksi' si Yahiya pasal Palman. Atanog pah'llingna yukna, "Ya na ko' itu bay pang-hakaku ni ka'am, ya yukku, 'Aniya' pi'itu damuli min aku, sagō' alanga gi' iya min aku sabab asal na iya ma halam gi' aku bay nianakan'."

¹⁶ Ap'nno' Palman e' ase' maka lasa ati makasam-but kitam min iya saga kahāpan manglabi-labihan. ¹⁷Kapat'nna'an kitam sara'-panoho'an Tuhan labay min si Musa. Kapahampitan kitam ase' maka lasa sampay kasab'nnalan labay min si Isa Al-Masi. ¹⁸ Halam aniya' manusiya' bay maka'nda' Tuhan, luwal Anakna tunggalan ya pataptap ma bihingna. Pinata'u kitam e'na pasal kajarihan Tuhan.

*Haka si Yahiya Magpapandi Pasal Al-Masi
(Matiyu 3:1-12; Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18)*

¹⁹ Na, buwattitu ya panambung si Yahiya waktu kapanilosa iya e' saga imam maka saga

tatabang,* ya bay sinō' pehē' e' pagnakura'an Yahudi min da'ira Awrusalam. Tinilosa si Yahiya bang sai iya. ²⁰ Halam ya bay magmarī' sagō' atampal sadja sambungna. Yukna, "Ngga'i ka aku Al-Masi.[†]"

²¹ "Na, sai ka?" yuk sigām. "Si Elija ka bahā'?"

"Ngga'i ka," yuk si Yahiya.

Yuk gi' saga imam, "Ka'a bahā' dakayu' nabi ya nilagaran e' bangsatam Yahudi?"

"Ngga'i ka," yukna.

²² Ma katapusanna tino'ongan patilaw sigām, yuk-i, "Haka'in kami to'ongan bang sai ka, sabab kami itu sinō' amowa haka ni saga a'a bay amapi'itu kami. Ai yuknu ma pasal ka'a barannu?"

²³ Manjari sali' du sambung si Yahiya maka bay tasulat e' nabi Isaya, yuk-i, "Aku itu a'a angalin-gan pakosog ma lahat paslangan. Ya pangalin-ganku, 'Hawaninbi lān palabayan Panghū'."

²⁴ Na aniya' saga Parisi‡ pinapehē' ²⁵ atilaw si Yahiya, yuk-i, "Angay ka angkan magpandi saga a'a bang ka ngga'i ka Al-Masi atawa nabi Elija atawa Nabi dakayu'?"

²⁶ Yuk sambung si Yahiya, "Bohe' sadja ya pagpandiku ma saga a'a, sagō' aniya' an'ngge ma t'ngnga'bi ilu dakayu' a'a mbal kata'uwanbi.

---

* **1:19** 1:19 Tatabang: saga panubu' si Libi ya taga-kapatut anabang ma imam waktu kapaghinang ni Tuhan. Kaōnan 'Levite' bang ma bahasa Ingglis. † **1:20** 1:20 Al-Masi, hatina a'a bay pinagba'atan e' kanabi-nabihan ma awal lagi'. In iya kono' pinene' e' Tuhan palahil ni dunya angaliyusan bangsa Isra'il min kasigpitinan. ‡ **1:24** 1:24 Parisi: umpigan bangsa Yahudi maga'agama, ya atukid paokat min ai-ai makalumu'.

27 Damuli gi' iya min aku, sagō' mbal aku tōp minsan angahubaran engkot taumpa'na, sabab alanga to'ongan iya min aku."

28 Bay paniya' pakaradja'an itu ma kauman Betani, ya ma dambila' sapa' Jordan ma lugal bay pagpandihan si Yahiya.

Si Isa Pinagsambatan Bili-bili Tuhan

29 Pag'llaw dakayu', ta'nda' e' si Yahiya si Isa tudju pehē' ni iya. Jari magsambatan si Yahiya yukna, "Nda'unbi, ilu na Bili-bili ya pamuwan e' Tuhan pagkulban ma sabab bangsa manusiya' supaya pinuwasan paldusahan sigām. **30** Ya na ko' itu bay pangahakaku ma ka'am, ya yukku, 'Aniya' a'a pi'itu damuli min aku. Alanga gi' iya min aku sabab asal na iya ma halam gi' aku nianakan.' **31** Tagna', halam kata'uwanku bang sai iya. Sagō' pi'itu aku magpandi a'a ma bohe' supaya pinakilā si Isa ni bangsa Isra'il.

32-33 "Halam iya bay kata'uwanku, manda' aku pinata'u e' Tuhan ya anoho' aku magpandi a'a maka bohe'. Yukna ma aku, 'Bang ta'nda'nu Rū Sussi pat'ppak ma dakayu' a'a sampay pat'ttog ma iya, ya na ko' a'a magpapandi a'a maka Rū Sussi.' " Buwattitu isab panaksi' si Yahiya pasal si Isa, yuk-i, "Bay ta'nda'ku Rū Sussi paruwa'i min sulga' buwat luwa assang. Bay ta'nda'ku pat'ppak maka pat'ttog ma si Isa. **34** Ta'nda'ku to'ongan," yukna, "angkan kasaksi'anku in si Isa Anak Tuhan."

Saga Mulid si Isa Tagna'

35 Pagk'llat llaw dakayu', ina'an si Yahiya an'ngge pabalik ma dambila' sapa' Jordan, beya'

maka duwangan mulidna. ³⁶ Pag'nda'na si Isa palabay, ah'lling iya, yukna, "Nda'unbi. Ina'an Bili-bili min Tuhan."

³⁷ Takale pa'in h'lling si Yahiya itu e' duwangan mulidna, papinda sigā paturul ma si Isa. ³⁸ Paglingi' si Isa, ta'nda'na duwangan a'a paturul ma iya ati tilawna sigā, yukna, "Ai gawibi?"

Yuk sambung sigā, "Tuwan Rabbi (hatina Tuwan Guru), maingga pat'nna'annu?"

³⁹ Yuk si Isa, "Dai' kam bo' ta'nda'bi."

Jari ameya' sigā ma iya ati ta'nda' bang maingga pat'nna'anna. Maina'an sigā ma iya sampay ni kasangoman. Saga lisag mpat kohap ya waktu kapangabbitna ma sigām.

⁴⁰ Ôn dangan bay paturul inān si Andariyas, danakan si Simun Petros. ⁴¹ Jari patūy si Andariyas amiha danakanna he'. Tabākna pa'in, yukna ni si Simun, "Tabāk kami na Al-Masi." (Hatina a'a tapene' e' Tuhan angaliyusan bangsana min kasigpitan.) ⁴² Jari binowa si Simun ni si Isa e' si Andariyas.

Pinatongan iya e' si Isa ati yukna ma iya, "Ka'a si Simun anak si Yahiya, sagō' ônanta ka Kipas." (Ôn Kipas itu sali' du maka Petros, hatina, "Batu".)

Si Natanael maka si Pilip Binowa Pamulid ma si Isa

⁴³ Pagsalung pa'in, agarra' si Isa pehē' ni lahat Jalil. Tabākna si Pilip mahē' ati yukna ni iya, "Dai' ka ameya' ma aku." ⁴⁴ Si Pilip itu a'a min kauman Betsaida, lahat si Andariyas maka si Petros. ⁴⁵ Puwas e' pininha e' si Pilip si Natanael.

Tabākna pa'in, magtūy haka'anna si Natanael, yukna, "Ta'nda' kami a'a bay pinapata e' si Musa ma deyom Kitab Tawrat, maka pinapata isab e' kanabi-nabihan ma kasulatan sigām. Si Isa iya, anak si Yusup min kauman Nasaret."

⁴⁶ "He!" yuk si Natanael. "Aniya' bahā' kahāpan paluwas min Nasaret?"

Yuk si Pilip, "Dai' ka anganyata'."

⁴⁷ Pag'nda' si Isa ma si Natanael ina'an patudju ni iya, yukna, "A'a itu a'a Isra'il to'ongan, a'a mbal ata'u angakkal!"

⁴⁸ Yuk si Natanael, "Buwattingga kata'unu ma aku?"

Yuk sambung si Isa, "Bay ka asal ta'nda'ku ma deyo' kayu igira ma halam gi' nilinganan e' si Pilip."

⁴⁹ Anambung si Natanael, yukna, "Tuwan Guru, ka'a Anak Tuhan. Sultan ka ma bangsa Isra'il."

⁵⁰ Atilaw si Isa ma si Natanael, yukna, "Magkahagad ka bahā' ma aku saukat na yukku in ka'a bay ta'nda'ku ma deyo' kayu igira? Ma sinosōng aniya' du ta'nda'bi saga hinangku akalap gi' barakatna minnitu." ⁵¹ Yukna isab ma sigām, "B'nnal ya pangahakaku ma ka'am. Ma sinosōng maka'nda' kam sulga' aukab, maka saga mala'ikat Tuhan magdeyo'-diyata' min aku, Anak Manusiya'."

2

Pagkawin ma Kaluma'an Kana

¹ Palabay pa'in duwang'llaw, aniya' pagkawin ma kaluma'an Kana ya ma lahat Jalil. Wa'i ina'

si Isa paluruk pehē'. ² Ya du disi Isa maka saga mulidna bay sinō' paluruk. ³ Ahagin pa'in binu-anggul, ah'lling ina' si Isa ni iya, yukna, "Halam na aniya' binu-anggul sigām."

⁴ Ya sambung si Isa, "Ina', minsan aku mbal soho'nu, aku ya magkabaya'an. Halam gi' ta'abut waktu pamatuwa' barakatku."

⁵ Jari anoho' ina' si Isa ma saga ipatan ma luma' inān. "Ai-ai panoho'anna ma ka'am," yukna, "hinangunbi."

⁶ Na aniya' nnom poga batu maina'an pangisihan bohe' pagailan saga a'a, pagka addat sigām bangsa Yahudi. Dakayu' poga inān isihan saga dahatus litru. ⁷ Ah'lling si Isa ni saga ipatan e', yukna, "P'nno'inbi saga poga ilu maka bohe'." Magtūy pin'nno'an e' sigām, pinagsamaintib maka bowa'na. ⁸ Puwas e' anoho' si Isa, yukna, "Saukunbi min poga ilu bo' binowa ni nakura' ya tag-jamuhan." Magtūy binowa e' sigām pehē' ni nakura' he', ⁹ ati kininaman e'na binu-anggul bay bohe'. Halam kata'uwanna bang minningga binu inān sagō' kinata'uwan asal e' saga ipatan ya bay anauk iya. Pagkinam pa'in e' nakura', magtūy lingananna pangantin l'lla. ¹⁰ "Kamaumuhanna," yukna, "bang ma pagkawinan, binu ahāp ya pamainum dahū ma saga a'a maglurukan. Subay aheka tainum e' sigām bo' yampa pamainum binu kulang hāpna. Sagō' bang ka'a," yukna, "binu ahāp ya tau'nu sampay ma buwattina'an."

¹¹ Ya na itu paltanda'an tagna' nihinang e' si Isa. Nihinang e'na mahē' ma Kana ya ma lahat

Jalil. Minnē' pina'nda'an e'na kawasana, manjari magkahagad ma iya saga mulidna.

¹² Puwas e', palūd disi Isa pehē' ni da'ira Kapirnaum. Ya sehe'na inān ina'na maka saga danakanna maka saga mulidna. Ina'an sigām pahanti' daka pilambahangi.

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan
(Matiyu 21:12-13; Markus 11:15-17; Lukas 19:45-46)

¹³ Manjari itu asekot na waktu paghinang Yahudi ya niōnan Hinang Paglakad, angkan si Isa patukad ni Awrusalam. ¹⁴ Pagt'kkana pehē', pasōd iya ni deyom langgal pagkulbanan. Aniya' ta'nda'na ma deyomna inān saga a'a magdagang sapi' maka bili-bili maka assang. Ta'nda'na isab saga a'a pagsasambi'an sīn aningkō' ma lamišahan sigām. ¹⁵ Pag'nda' itu e' si Isa, angā' iya lubid nihinang lulubak bo' s'ssolna saga a'a kamemon paluwas min deyom langgal, beya' isab saga sapi' maka saga bili-bili. Binulangkayat e'na saga lamišahan a'a magsasambi' sīn, maka pinakaukanat sīn sigām. ¹⁶ Yukna ni saga magdaragang assang. "La'aninbi daganganbi ilu! Langgal itu mbal manjari nihinang tabu' sabab luma' Mma'ku Tuhan!" ¹⁷ Pag'nda' saga mulid si Isa ma hinangna itu, taentom e' sigām sulat Kitab, ya yuk-i, "Pagtuyu'ku ma luma'nu, O Tuhan, sali' hantang api ma deyom atayku agon makamula."

¹⁸ Sakali tinilaw si Isa e' saga nakura' Yahudi, yuk-i, "Ai kapatutnu maghinang saga hinangnu

ilu? Panda'in kami hinang makainu-inu tanda' saksi' in ka'a taga-kapatut."

¹⁹ Anambung si Isa, yukna, "Lubuhunbi langgal itu ati bangunku pabalik ma deyom t'llung'llaw."

²⁰ "Ōy!" yuk saga nakura' he'. "Langgal itu, mpatpū' maka nnom tahun bay kangan-gahinang iya. Tabangunnu pabīng bahā' ma deyom t'llung'llaw sadja?" ²¹ Malaingkan ya langgal pinagbissala e' si Isa inān baranna du. ²² Angkanna, ta'abut pa'in waktu kallum si Isa pabalik min kamatayna, taentom e' saga mulidna bissalana itu ati tapagkahagad e' sigām sulat Kitab maka bissala si Isa.

²³ Mahē' pa'in si Isa ma Awrusalam salta' ma Hinang Paglakad, aheka a'a magkahagad ma iya pagka ta'nda' e' sigām saga hinangna makainu-inu. ²⁴ Sagō' mbal angandol si Isa ma sigām, sabab kata'uwanne asal kajarihan sigām kamemon. ²⁵ Minsan halam aniya' amata'u, kata'uwanne asal bang ai ma deyom atay manusiya'.

3

Si Isa maka si Nikudimas

¹ Manjari itu aniya' a'a min umpigan Parisi, önna si Nikudimus. ² Ma dakayu' sangom pehē' iya ni si Isa bo' ah'lling, yukna, "Tuwan Guru, kata'uwan kami in ka'a guru pinapi'itu e' Tuhan. Sabab mbal ka makahinang saga hinang makainu-inu ya hinangnu ilu, luwal bang ka tinabang e' Tuhan."

³ Anambung si Isa, yukna, "B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'a, halam aniya' manusiya' maka'nda' pagparinta Tuhan, luwal bang a'a nianakan min duwa."

⁴ Yuk si Nikudimus, "Buwattingga a'a nianakan pabalik bang aumul na? Tantu iya mbal makasōd pabalik ni deyom kandang ina'na bo' nianakan pabalik!"

⁵ Anambung si Isa, yukna, "B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'a, halam aniya' a'a makasōd ni pagparintahan Tuhan, luwal bang a'a nianakan min bohe' maka min Rū Tuhan. ⁶ Ya nianakan e' manusiya', manusiya' asal, sagō' ya nianakan min Rū Tuhan tahnang anak Tuhan taga-rū isab. ⁷ Da'a ka ainu-inu pagka yukku ma ka'a in ka'am subay nianakan pabalik. ⁸ Dalilta baliyu, ya ameya' pi'ingga-pi'ingga kabaya'anna. Takalenu bahonosna, sagō' mbal kata'uwanu bang minningga atawa pi'ingga. Buwattē' du isab bang a'a nianakan min Rū Tuhan, mbal kinata'uwan bang minningga kaniya'na."

⁹ "Buwattingga kajarina itu?" yuk tilaw si Nikudimus.

¹⁰ Anambung si Isa, yukna, "Mbal tahatinu bahā'? Guru babantugun lagi' ka ma bangsata Isra'il? ¹¹ B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'a, amissala kami pasal ai-ai kata'uwan kami, maka anaksi' kami pasal bay ta'nda' kami. Sagō' ka'am ilu mbal magkahagad. ¹² Buwattingga e'bi magkahagad ma bissalaku pasal sulga', bang minsan bissalaku pasal dunya mbal pagkahagabi? ¹³ Halam aniya' bay makapehē' ni sulga',

luwal aku Anak Manusiya', ya pi'itu asal deyo' bay min sulga'.

¹⁴ "Ma waktu awal, hinabu ma lahat paslangan lagi' bangsa Isra'il, aniya' sowa dī tumbaga bay niangkat e' si Musa ma hāg bo' ta'nda' e' saga a'a bay keket sowa. Jari sai-sai maka'nda' bay kauli'an. Damikiyanna in aku Anak Manusiya' subay niangkat ma hāg, ¹⁵ jari sasuku angandol ma aku pinaniya'an kallum kakkal ni kasaumulan.

¹⁶ "Aheya to'ongan lasa Tuhan ma manusiya', ya po'on paglilla'na Anakna tunggal pinapatay bo' supaya sasuku angandol ma Anakna itu mbal binutawanan min Tuhan, sagō' kakkal kallumna sampay ni kasaumulan. ¹⁷ Ngga'i ka hukuman dusa ya minaksud e' Tuhan angkan papi'ituna Anakna. Ya maksudna subay lappasan min hukuman bangsa manusiya' kamemon labay min si Isa. ¹⁸ Sasuku angandol ma Anak Tuhan mbal taluwa' hukuman Tuhan. Sagō' sasuku mbal angandol, asal taluwa' hukuman, sabab halam sigām bay angandol ma si Isa, ya tunggal anak Tuhan. ¹⁹ Buwattitu ya pangahukuman Tuhan: si Isa ya bay pi'itu ni dunya amasawa deyom pikilan manusiya' sagō' manusiya' itu mbal bilahi ma kasawahan. Ya kabaya'an sigām subay kalendoman sabab ala'at saga hinang sigām. ²⁰ Sasuku maghinang ala'at ab'nsi to'ongan ma kasawahan, maka mbal pasekot ni kasawahan sabab mbal bilahi ta'nda' saga hinang sigām ala'at. ²¹ Sagō' sasuku maghinang abontol bilahi ni kasawahan supaya talhakit in hinang sigām ameya' du ma panoho'an Tuhan."

Si Isa maka si Yahiya

²² Puwas e' pehē' si Isa maka saga mulidna ni lahat Yahudiya. At'ggol-t'ggol kamahē'na maka sigām. Magpandi isab iya saga a'a maina'an. ²³⁻²⁴ Pasalta', magpandi na pa'in si Yahiya ma lahat Anon ya ma atag kauman Salim, sabab aheka bohe' maina'an maka angabut-ngabut saga a'a pina'an ni iya mikipandi. Dahū ko' inān min waktu kapangalabusu ma iya. ²⁵ Jari aniya' pagsu'alan saga mulid si Yahiya maka dakayu' Yahudi pasal addat sigām magail. ²⁶ Pehē' sigām ah'lling ni si Yahiya, yuk-i, "Tuwan Guru, taentomnu bahā' a'a bay ma ka'a ma dambila' sapa' Jordan e', ya bay saksi'annu? Na, ina'an iya magpandi saga a'a buwattina'an. Pina'an ni iya saga a'a kamemon."

²⁷ Anambung si Yahiya, yukna, "Halam aniya' kapatut manusiya' bang ngga'i ka Tuhan ya amuwanan iya. ²⁸ Ka'am ilu makasaksi'an aku du, bay na sa yukku in aku ngga'i ka Al-Masi. Tu'ud aku sinō' parahū min iya anakapan ai-ai. ²⁹ Sapantun magkawin, pangantin l'Illa ya tag-h'nda. Sagō' panonna, ya an'ngge ma atag ina'an akale-kale, kinōgan asal pagka takalena lagam pangantin l'Illa. Buwattē' kahālanna ma kami maka si Isa," yuk si Yahiya. "Halam aniya' kulang ma kakōganku pagka iya inān takale na. ³⁰ Subay pasōng kabantugan si Isa, maka aku itu subay pakō'-kō'."

Ya Pi'itu min Sulga'

³¹ Ya pi'itu min sulga' alanga asal min kamemon. Hal kahālan dunya ya tasuli-suli e'

a'a min dunya, sabab suku' dunya iya. Sagō' alanga asal min kamemon ya pi'itu min sulga'. ³² Pamandu'na ai-ai bay ta'nda'na maka takalena mahē' ma sulga', sagō' halam aniya' magkahagad ma lapalna. ³³ Ya balikna, sasuku magkahagad, angaho' du in pangallam Tuhan asal b'nnal kamemon. ³⁴ Bang aniya' pinapi'itu e' Tuhan, lapal Tuhan ya pamissalana sabab kabuwanan iya Rū Tuhan ma halam aniya' kulangna. ³⁵ Alasa Tuhan ma Anakna ati pamuwanna ma iya kapatut ang'ntanan kamemon. ³⁶ Taga-kallum kakkal ni kasaumulan sasuku angandol ma Anak Tuhan. Sasuku mbal angandol maka mbal ameya' ma Anak Tuhan, halam aniya' kallum sigām kakkal sagō' pat'ddas du sigām ma mulka' Tuhan.

4

Si Isa Magbissala maka D'nda min Samariya

¹ Jari itu takale e' saga Parisi pasal saga a'a pinandi e' si Isa nihinang mulidna. Labi aheka kono' min saga a'a ya tahanang mulid si Yahiya. ² Sagō' ya b'nnalna, ngga'i ka si Isa baranna ya magpandi, luwal saga mulidna. ³ Na, pagka kinata'uwan e' si Isa bang ai pinagsul-suli he', ala'an iya maka saga mulidna min lahat Yahudiya bo' pabīng ni lahat Jalil. ⁴ Ya lān pal'ngnganan sigām palabay asal min t'ngnga' lahat Samariya.

⁵ Mahē' sigām ma lahat Samariya, at'kka sigām pehē' ni dakayu' da'ira niōnan Sikar. Asekot lahat itu ni tana' bay pamuwan e' si Yakub ni

anakna si Yusup ma masa awal e'. ⁶ Aniya' ma tana' inān bohe' kali bay tahinang e' si Yakub ati aningkō' si Isa ma bihing bohe' inān sabab binale' iya ma pagl'ngnganan. Augtu na llaw ma buwattina'an.

⁷⁻⁸ Halam maina'an saga mulidna sabab wa'i sigām ni da'ira am'lli kinakan sigām. Sakali itu aniya' d'nda Samariya pina'an anambu' bohe'. Ah'lling si Isa ni iya, yukna, "Buwanin kono' aku bohe' inumku."

⁹ Anamburg d'nda, yukna, "Oy, bangsa Yahudi ka, maka aku itu bangsa Samariya ko'! Angay aku pangamu'annu bohe'?" Angkan buwattē' pah'lling d'nda sabab bangsa Yahudi mbal bilahi angangguna kapanyapan saga a'a Samariya.

¹⁰ Anamburg si Isa, yukna, "Bangsi' kata'uwannu bang ai pamuwani Tuhan ma manusiya', maka bang sai aku ya angamu' bohe' itu ni ka'a, tantu du ka angamu' bohe' ni aku. Jari painumta du ka bohe' makakallum."

¹¹ "Tawan," yuk d'nda, "minningga panambu'annu bohe' makakallum? Halam aniya' panambu'nu, maka alalom pahāp pagbohe'an itu. ¹² Bohe' kali itu bay pang'bba kami e' ka'mbo'-mbo'antam si Yakub. Sigām magtai'anak sampay saga hayop sigām bay anginum min bohe' itu. Palabi bahā' kawasanu min kawasa si Yakub e'?"

¹³ Anamburg si Isa, yukna, "Tantu patay bohe' pabīng sasuku anginum bohe' kali itu.

¹⁴ Sagō' sasuku anginum bohe' pamainumku, mbal to'ongan iya patay bohe' pabīng. Sabab bohe' pamainumku iya sapantun tuburan bohe'

amuwal ma deyom atayna, amuwanan iya bohe' makakkallum saumul-umul."

¹⁵ "Tuwan," yuk d'nda, "buwanin aku bohe' ya pah'llingnu itu bo' aku mbal patay bohe' pabīng. Ati mbal na aku pi'itu anambu' bohe'."

¹⁶ "Pehē' ka, ngā'un h'llanu," yuk si Isa, "ati bowahun iya pi'itu."

¹⁷ "Halam aniya' h'llaku," yuk sambung d'nda.

Yuk si Isa ni iya, "B'nnal ya yuknu ilu, halam aniya' h'llanu. ¹⁸ Sabab min lima ka bay magh'lla sagō' ya l'lla parakayu'annu buwattitu ngga'i ka h'llanu. Taluwa' llingnu ilu."

¹⁹ Yuk d'nda, "Tuwan, ta'nda'ku in ka'a nabi. ²⁰ Bay anambahayang ka'mbo'-mbo'an kami bangsa Samariya maitu ma būd itu. Sagō' bang ma ka'am saga Yahudi, Awrusalam ya panambahayangantam Tuhan."

²¹ Yuk si Isa ni iya, "Arung, b'nnalun llingku itu. Aniya' du waktu ma sinosōng, bang a'a magpamudji ma Mma'tam Tuhan, ngga'i ka ma būd itu atawa mahē' ma Awrusalam ya lugal pagpudjihan sigām. ²² Ka'am saga a'a Samariya mbal ata'u bang ai ya pagta'atanbi. Saguwā' in kami makata'u asal, sabab in paglappas ma manusiya' paluwa' min bangsa Yahudi. ²³ Sagō' buwattitu, at'kka na waktu bay nilagaran, waktu kapamudji Mma'tam Tuhan e' saga a'a magpamudji sab'nnal-b'nnal, min itikad maka min kasab'nnalan. Buwattē' asal kabaya'an Tuhan. ²⁴ In Tuhan rū asal, maka sasuku amudji iya subay min itikad sigām maka min kasab'nnalan."

²⁵ Yuk d'nda ni si Isa, "Asal kata'uwanku, ma sinosōng pi'itu du Al-Masi (ya pinene' e' Tuhan angaliyusan bangsana min kasigpitana)." "

²⁶ Yuk si Isa, "Aku na ko', ya amissala itu ma ka'a."

²⁷ Sakali at'kka saga mulid si Isa pabīng pehē'. Ati ainu-inu sigām pagka ta'nda' si Isa e' sigām magsuli-suli maka d'nda. Sagō' halam aniya' min sigām anilaw d'nda inān bang ai gawina, atawa anilaw si Isa bang angay iya magsuli-suli maka iya.

²⁸ Manjari itu ni'bbahan e' d'nda inān kibut pagbohe'anna bo' yampa pabalik pehē' ni kaluma'an. Pagt'kkana pehē' ah'lling iya ni saga a'a maina'an. ²⁹ "Dai' na kam," yukna. "Nda'unbi a'a bay angahaka'an aku pasal kamemon bay hinangku. Ya itu bahā' Al-Masi?" ³⁰ Jari paluwas saga a'a inān min da'ira bo' pal'ngngan pehē' ang'nda' si Isa.

³¹ Na, makala'an pa'in d'nda he', anganjunjung saga mulid si Isa bang pa'in iya amangan. Yuk sigām, "Tuwan, amangan ka."

³² Sagō' anambung si Isa, yukna, "Aniya' kinakanku mbal kata'uwani."

³³ Magtilawan di-sigām saga mulid e', yuk-i, "Aniya' bahā' bay amowahan iya kinakan?"

³⁴ Yuk si Isa ma sigām, "Ya maka'ssohan aku bang tahninangku kabaya'an Tuhan, ya amapi'itu aku. Maka subay talusku saga hinang bay pamahinangna ma aku. ³⁵ Inggay aniya' bissalabi, ya yuk-i, 'Mpat bulan gi' bo' yampa waktu pagani?' Sagō' haka'anta kam," yuk si Isa, "ta'abut na waktu pagani. Nda'unbi saga a'a

magpi'itu inān. Sapantun sigām buwa' huma atiguma' na, sakap na pinagani. ³⁶ Ahāp tungbas ma sasuku animuk buwa' itu. Hatina animuk iya manusiya' pinaniya'an kallum kakkal. Angkan magdakayu' magkōg-koyagan saga a'a magtanom maka a'a magtimuk. ³⁷ B'nnal bissala inān ya yuk-i, 'Saddī a'a magtanom, saddī a'a magani.' ³⁸ Bay soho'ku ka'am magani buwa' minsan ngga'i ka paglu'uganbi. Saddī iya bay maglu'ug, sagō' makahampit du kam min paglu'ugan sigām."

³⁹ Manjari aheka saga a'a Samariya min da'ira Sikar magkahagad ma si Isa ma sabab bay lling d'nda, ya yuk-i, "Kahaka'an aku e'na pasal kamemon bay tahnangku." ⁴⁰ Angkan pagt'kka saga a'a Samariya pehē' ni si Isa, nilogos iya e' sigām subay pat'nna' gi' ma lahat sigām. Jari duwambahangi ya pahanti'na maina'an.

⁴¹ Pasalta' pa'in si Isa maina'an, aheka lagi' saga a'a magkahagad ma iya ma sabab pamandu'na. ⁴² Yuk saga a'a itu ma d'nda, "Buwattina'an magkahagad na kami ma si Isa, ngga'i ka ma sabab pangahakanu ma kami sagō' ma sabab baran kami makakale na ma pamandu'na. Kata'uwan kami na in iya sab'nnal-b'nnal maglalappas ma saga manusiya' ma deyom dunya itu."

Anak Bag'llal Kauli'an e' si Isa

⁴³ Apuwas pa'in duwambahangi kahanti' disi Isa ma da'ira Sikar e', ala'an sigām minnē' tudju ni lahat Jalil. ⁴⁴ (Aniya' asal bay pamissala si Isa, ya yuk-i, "In nabi mbal pinagaddatan e' saga a'a

ma lahatna luggiya'.") ⁴⁵ Pagt'kka disi Isa ni lahat Jalil, pasampang ni iya saga a'a maina'an, sabab bay sigām ma Awrusalam pasabu ma waktu Hinang Paglakad, ati ta'nda' e' sigām kamemon ya tahanang e' si Isa maina'an.

⁴⁶ Manjari pabalik si Isa pehē' ni Kana ma lahat Jalil. Ya na ko' he' lahat bay pamindahanna bohe' ni binu-anggul. Sakali itu aniya' dakayu' bag'llal sultan pasabu pehē'. Wa'i anakna l'Illa asaki ma da'ira Kapirnaum. ⁴⁷ Pagkale bag'llal itu in si Isa ina'an bay at'kka ni lahat Jalil min lahat Yahudiya, magtūy iya pehē' ni si Isa anganjunjung bang pa'in pinauli' anakna, sabab song na magkamamatay. ⁴⁸ Yuk si Isa ni iya, "Tantu kam mbal magkahagad, luwal bang kam maka'nda' saga paltanda'an nihinang pagkainuinuhan a'a."

⁴⁹ Yuk bag'llal ni iya, "Ndū', Tuwan, pasa'ut lagi' ka ma aku sabab sa'at-sa'at amatay anakku."

⁵⁰ "Pehē' na ka," yuk si Isa. "Pauli' du anaknu."

Pinarassaya e' bag'llal pah'lling si Isa itu ati ala'an iya tudju amole'. ⁵¹ Ma labayan pa'in, tasampang iya e' saga sosoho'anna ati nihaka'an iya e' sigām, yuk-i, "Kauli'an na anaknu."

⁵² Tinilaw sigām e'na bang lisag pila bay kauli' sakina ati yuk sambung sigām, "Lisag dakayu' kohap-in bay kala'an pasu'na." ⁵³ Jari nientom e' mma' onde' inān ya na to'ongan waktu bay kapah'lling si Isa ni iya, ya yuk-i, "Pauli' du anaknu." Angkanna bag'llal inan sampay saga a'a kamemon ma okomanna magkahagad na ma si Isa.

⁵⁴ Paltanda'an si Isa karuwana itu bay tahnang e'na pagkainu-inuhan a'a ma lahat Jalil, waktu kabalikna pehē' min lahat Yahudiya.

5

A'a ma Bihing Tigbaw Kauli'an e' si Isa

¹ Puwas e' patukad disi Isa ni Awrusalam sabab aniya' paghinang saga Yahudi mahē'. ² Na, aniya' ma Awrusalam inān bohe' tigbaw, ūnna Betsata bang ma bissala Hibrani. Bohe' itu asekot ni lawang pagsōd-luwasan da'ira, ya niōnan Lawang Bili-bili, maka aniya' lima saurung maina'an pagsindungan a'a. ³ Na, ma waktu ina'an aheka a'a asaki maglegehan ma ba'anan pagsindungan inān. Aniya' sigām abuta, aniya' apengka' maka aniya' amatay ugatna. [Ya nilagaran e' sigām kagawgaw bohe']. ⁴ Sababna bang pasān aniya' mala'ikat min Tuhan pareyo' ni bohe' inān anganggawgaw. Jari sai-sai makarahū pehē' ni deyom bohe' aubus pa'in bay ginawgaw, kauli'an du minsan ai sakina.] ⁵ Jari itu aniya' maina'an a'a taga-saki, t'llumpū' na maka waluntahun ya t'ggol sakina. ⁶ Ta'nda' iya e' si Isa palege maina'an, maka kata'uwanna at'ggol na kasaki a'a inān. Jari atilaw ma iya si Isa, yukna, "Bilahi ka bahā' kauli'an?"

⁷ Anambung a'a sakihan, yukna, "Aho', Tuwan, sagō' halam aniya' amuhat aku pehē' ni tigbaw bang pagawgaw bohe'na. Hinabuku paingsud pehē', aniya' parahū minaku."

⁸ Yuk si Isa ni iya, "Pabungkal ka, bowahun palegehannu bo' ka magtūy lum'ngangan."

9 Saru'un-du'un du kauli'an a'a inān, magtūy iya lum'ngngan amowa palegehanna.

Na, llaw ina'an llaw Sabtu', **10** angkan buwattitu pamissala saga Yahudi ma a'a bay kauli'an sakina inān, yuk-i, "Oy, llaw paghali ko' itu! Talanggalnu sara'tam pagka buhatnu palegehanna."

11 Anambung iya ma sigām, yukna, "Ya a'a bay amauli' aku bay anoho' aku amowa palegehanku, maka anoho' aku lum'ngngan."

12 "Sai a'a bay anoho' ka'a?" yuk sigām.

13 Sagō' mbal kinata'uwan e' a'a inān bang sai, sabab bay pas'llot si Isa magtūy min katimukan a'a.

14 Puwas e' tabāk a'a itu e' si Isa ma deyom langgal pagkulbanan. Yuk si Isa ni iya, "Nda'un ba, kauli'an na sakinu, angkan ka subay ang'bba min saga dusanu. Ya aniya', pat'kkahan ka la'at akosog gi' min bay dahū."

15 Manjari ala'an a'a inān minna'an ati pehē' angahaka'an saga nakura' Yahudi in si Isa bay amauli' iya. **16** Angkanna si Isa nila'at e' saga Yahudi, sabab kauli'an e'na saki a'a pasalta' ma llaw paghali. **17** Ah'lling si Isa ni sigām, yukna, "Mma'ku Tuhan maghinang na pa'in sampay ni kabuwattina'an, damikiyanna aku subay maghinang isab."

18 Ya he' po'onna angkan saga Yahudi inān luhūy amanuyu' amapatay iya. Ngga'i ka ma sabab kalanggalna ma sara' pasal llaw paghali, sagō' ma sabab h'llingna pasal in Tuhan Mma'na lissi, hatina in iya magsali' maka Tuhan.

Kapatut si Isa min Mma'na Tuhan

¹⁹ Manjari sinambungan e' si Isa saga a'a inān, yukna, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, halam aniya' tahnangku bang min baran-baranku. Sagō' ai-ai ta'nda'ku nihinang e' Mma'ku, ya na ina'an hinangku. Kamemon nihinang e' Mma', ya du isab nihinang e' Anak. ²⁰ Kinalasahan asal aku e' Mma'ku, maka pama'tuna isab ma aku kamemon ya hinangna. Ma sinosōng isab pahinangna gi' ma aku saga hinang labi abarakat min bay tahnangku dahū, ati ainu-inu du ka'am kamemon. ²¹ Mma'ku Tuhan ya amakallum saga a'a magpatayan. Damikiyanna aku itu, Anak Tuhan, amakallum isab sai-sai kabaya'anku. ²² Maka ngga'i ka Mma'ku ya angahukum saga manusiya', sagō' pamuwanna na ma aku kapatut angahukum ²³ bo' supaya aku pinagmahaldika'an e' kamemon, buwat pagmahaldika' sigām ma Tuhan. Sai-sai mbal angamahaldika' aku, Anak Tuhan, mbal isab mahaldika'na Mma'ku ya bay amapi'itu aku.

²⁴ "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku makakale ma saga pamissalaku, maka magkahagad isab ma bay amapi'itu aku, kakkal du kallumna sampay ni kasaumulan. Mbal iya taluwa' hukuman Tuhan ma sabab dusana, sagō' apuwas iya min mulka' ati allum salama-lama. ²⁵ B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am," yuk si Isa, "ta'abut na waktu bay pangalagad. Jari akale saga a'a magpatayan ma suwala Anak Tuhan ati allum salama-lama sasuku akale. ²⁶ Mma'ku ya po'onan kallum, maka kabuwanan aku e'na kapatut amakallum ma manusiya'. ²⁷ Pamuwanna

isab ma aku kapatut angahukum saga manusiya', sabab Anak Manusiya' asal aku.

²⁸ "Da'a kainu-inuhinbi h'llingku itu," yuk si Isa. "Ma sinosōng, akale saga a'a magpatayan kamemon ma suwalaku. ²⁹ Pagkale itu, paluwas du sigām min deyom kakubulan sigām. Paluwas saga a'a bay maghinang ahāp bo' allum salamalam. Paluwas isab saga a'a bay maghinang ala'at bo' taluwa' hukuman ma sabab dusa sigām."

Saga Saksi' Pasal si Isa

³⁰ Amissala gi' si Isa, yukna, "Halam aniya' tahinangku bang hal min baran-baranku. Angahukum sadja aku buwat bay panoho'an aku e' Tuhan, angkan abontol hukumanku. Sabab ngga'i ka kabaya'anku ya tuyu'anku nihinang, sagō' kabaya'an Tuhan ya bay amapi'itu aku. ³¹ Bang hal aku anaksi'an di-ku, mbal du aku bin'nnal. ³² Sagō' aniya' saddī anaksi'an aku, maka kata'uwanku in panaksi'na ma aku b'nnal sadja."

³³ Yuk si Isa gi' ni saga Yahudi, "Bay papehē'bi saga a'abi ni si Yahiya atilaw iya, maka b'nnal bay pangahakana ma pasalku. ³⁴ Sagō' ngga'i ka saksi' min manusiya' ya pasangdolanku. Sabbutku si Yahiya inān bo' supaya kam lappasan min hukuman dusa. ³⁵ Si Yahiya itu sapantun palita'an amuwan sawa ma pikilan manusiya', maka ka'am ilu bay ka'amuhan dai'-dai' ma sawana.

³⁶ "Sagō' aniya' saksi' ma aku labi gi' akosog min panaksi' si Yahiya, hatina saga hinang ya bay pamahinang aku e' Mma'ku Tuhan. Saga

hinangku itu anaksi'an aku in aku b'nnal bay pinapi'itu e' Mma'ku. ³⁷ Maka Mma'ku, ya bay amapi'itu aku, anaksi' isab ma pasalku. Sagō' ka'am ilu, halam kam bay makakale suwalana atawa maka'nda' baihu'na. ³⁸ Halam isab bay pasobsob lapalna ni deyom pangatayanbi sabab mbal kam magkahagad ma aku, ya pinapi'itu e'na ni dunya. ³⁹ Atuyu' kam sidda angadjii' Kitab sabab pangannalbi minnē' kam kaniya'an kallum kakkal ni kasaumulan. Sagō' aku ya binissala ma kakitaban itu. ⁴⁰ Malaingkan ka'am ilu mbal bilahi pi'itu ni aku supaya kam pinaniya'an kallum kakkal."

⁴¹ Amissala gi' si Isa ni saga nakura' inān, yukna, "Mbal aku anambut sanglit min manusiya'. ⁴² Saguwā' kata'uwanku bang ai ma deyom ataybi maka kata'uwanku halam aniya' lasabi ma Tuhan. ⁴³ Minsan aku pi'itu taga-kapatut deyo' bay min Mma'ku, mbal aku taima'bi. Sagō' bang aniya' a'a saddī pi'itu amapatut di-na, taima'bi du iya. ⁴⁴ Buwattingga e'bi magkahagad ma aku bang ya angutbi sanglit min pagkahibi manusiya', ati mbal angutbi sanglit min Tuhan dakayu'-kayu'.

⁴⁵ "Da'a pikilunbi in aku anuntutan ka'am ni Mma'ku ma llaw hukuman. Ya anuntutan ka'am si Musa, ya pangaholatanbi. ⁴⁶ Bang kam bay magkahagad sab'nnal-b'nnal ma si Musa, ya du aku kahagadbi du isab, sabab aku ya pinagsulat e'na ma Kitab Tawrat. ⁴⁷ Sagō' buwattingga pagkahagadbi ma bissalaku, pagka mbal kahagadbi bay tasulat si Musa?"

6

Pamakan si Isa ma saga A'a Limangibu Hekana

(Matiyu 14:13-21; Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17)

¹⁻⁴ Dakayu' llaw, sōng pa'in waktu paghinang Hinang Paglakad, pehē' si Isa ni dambila' danaw Jalil (ya niōnan isab danaw Tibiri). Aheka to'ongan saga a'a bay paturul ni iya sabab ta'nda' e' sigām hinangna kawasahan ma saga a'a tagasaki. Manjari patukad si Isa maka saga mulidna ni bīd-bīd bo' aningkō' mahē'.

⁵ Sakali pag'nda' si Isa aheka to'ongan saga a'a patudju ni iya, ah'lling iya ma si Pilip dakayu' mulidna, yukna, "Maingga pam'llichanta kinakan pamakan ba'an anan a'a itu?" ⁶ Angkan buwattē' patilaw si Isa, sabab sinulayan e'na pangandol si Pilip. Malaingkan kinata'uwan e' si Isa bang ai song hinangna.

⁷ Anamburg si Pilip, yukna, "Minsan gadji walumbulan mbal makab'lilian tinapay sarang pamakan saga a'a itu, minsan hal dangkuri' pararangan."

⁸ Manjari ah'lling gi' dakayu' mulid si Isa saddī, si Andariyas danakan si Simun Petros.

⁹ Yukna ni si Isa, "Itiya' maitu dakayu' onde'-onde' l'lla, aniya' lima tinapayna maka duwa daingna. Sagō' pamagayta bang hal itu pamakan ba'an anan a'a itu?"

¹⁰ Yuk si Isa, "Sō'unbi saga a'a ilu aningkō'." Aniya' maina'an parang-parang aluha ati magtingkō'an sigām kamemon. Aniya' sigām limangibu a'a bang l'lla sadja ni'itung, saddī

d'nda maka onde'-onde'. ¹¹ Ningā' e' si Isa tinapay he'. Pinagsukulan e'na bo' yampa pagbahagi'na ma saga a'a magtingkō'an inān. Damikiyanna daing, bay binahagi' e'na ma sigām pila-pila ya kabaya'an sigām. ¹² Asso pa'in sigām kamemon, ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, "Timukunbi kapinna ilu bo' mbal kau-gun." ¹³ Magtūy aniya' sangpū' maka duwa ambung pin'nno'an e' sigām maka kapin tinapay lima hekana inān.

¹⁴ Pag'nda' saga a'a ma paltanda'an bay tahi-nang e' si Isa inān, yuk sigām, "B'nnal ko' itu, ya na itu nabi asal lagarantam pi'itu ni dunya." ¹⁵ Kinata'uwan e' si Isa in saga a'a inān anganiyat anaggaw iya bo' nilogos magsultan. Angkan iya ala'an magtūy minnē' ati patukad dangan-danganna ni būd.

*Si Isa Lum'ngangan ma Kuwit Tahik
(Matiyu 14:22-23; Markus 6:45-52)*

¹⁶ Logob-logob pa'in lahat, palūd saga mulid si Isa nibihing danaw. ¹⁷ Pasakat sigām ni bayanan bo' pauntas ni dambila' danaw, tudju ni da'ira Kapirobaum. Sangom na, sagō' halam gi' si Isa bay maka'abut ni sigām. ¹⁸ Akosog na baliyu maka anganggoyak na tahik. ¹⁹ Makabusay pa'in sigām saga lima atawa nnom kilometro lawakna, ta'nda' e' sigām si Isa lum'ngangan min kuwit tahik, pasekot na tudju ni bayanan sigām. Jari tināw sigām to'ongan. ²⁰ Sagō' ah'lling si Isa, yukna, "Da'a kam tināw. Aku ko' itu." ²¹ Minnē' sigām bilahi amasakat iya ni bayanan.

Pagsakatna pa'in, magtūy sigām saru'un-du'un at'kka ni patudjuhan sigām.

²² Pag'llaw dakayu', ina'an ma dambila' danaw saga a'a bay pinakan e' si Isa. Tata'u asal e' sigām dakayu' du bayanan bay pameya'an saga mulid e'. Maka kinata'wan isab in si Isa halam bay paruwa' ameya' ma saga mulidna. Luwal saga mulid bay pauntas parambila'. ²³ Jari itu aniya' saga bayanan saddī bay min da'ira Tibiri parunggu' ni kasekotan bay pagkakanan sigām tinapay, puwas bay pagsukulan e' Panghū' Isa. ²⁴ Na, pag'nda' saga a'a itu in si Isa maka saga mulidna halam na maina'an, paruwa' sigām ni saga bayanan inān bo' anumpang tudju ni Kapirnaum amiha si Isa.

Si Isa Sapantun Pagkakan Makakkallum

²⁵ Tabāk pa'in si Isa e' sigām ma dambila' danaw, yuk sigām ni iya, "Tuwan Guru, sumiyan kapi'itunu?"

²⁶ Yuk sambung si Isa, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, ya angkan aku pihabi sabab asso kam e' tinapay. Sagō' halam tahatibi pal-tanda'an makainu-inu ya bay tahanangku inān ma pang'nda'bi. ²⁷ Da'a pagtuyu'inbi kinakan magkabalos. Ya pagtuyu'anbi subay kinakan mbal magkabalos, ya makakkallum saumul-umul. Aku Anak Manusiya' ya amuwanan ka'am kinakan itu sabab aniya' kapatut pamuwan aku e' Mma'ku Tuhan, bainat in aku makasulut atayna."

²⁸ Manjari atilaw sigām ni si Isa, yuk-i, "Na, ai na pa'in subay hinang kami bo' tabeya' kami kabaya'an Tuhan?"

²⁹ Anambung si Isa, yukna, "Ya na itu kabaya'an Tuhan subay hinangbi: subay kam angadol ma aku, ya pinapi'itu e'na."

³⁰⁻³¹ Yuk sigām isab ni si Isa, "Paltanda'an ai pa'nda'annu kami supaya kami magkahagad ma ka'a? Ka'mbo'-mbo'antam ma masa awal e' bay amangan manna mahē' ma lahat paslangan. Tasulat ko' inān ma deyom Kitab, ya yuk-i, 'Bay sigām buwananna kinakan min sulga'. Jari ai hinangnu?"

³² Ya sambung si Isa ma sigām, "B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, ngga'i ka si Musa ya bay amuwanan kinakan min sulga'. Mma'ku Tuhan ya amuwanan ka'am kinakan b'nnal min sulga'.

³³ Sabab in kinakan pamuwan e' Tuhan, ya na a'a deyo' bay min sulga', ya amuwan kallum ma manusiya'."

³⁴ Manjari angamu' saga a'a inān ni si Isa, yuk-i, "Tuwan, sat'ggol kami allum buwanin kami kinakan ya pagbissalanu ilu."

³⁵ Yuk si Isa, "Aku na ko' kinakan mak-abuwan kallum. Sasuku ameya' ma aku mbal lingantu pabīng. Maka sasuku angadol ma aku mbal patay bohe' pabīng. ³⁶ Sagō' bay na sa kam haka'anku, minsan aku ta'nda'bi mbal du kam magkahagad. ³⁷ Ameya' du ma aku a'a kamemon ya pamasuku' aku e' Mma'ku, maka mbal sulakku sasuku ameya' ma aku. ³⁸ Ya angkan aku pi'itu min sulga' ngga'i ka angahinang kabaya'an baranku, sagō'

kabaya'an Tuhan ya bay amapi'itu aku. ³⁹ Ya kabaya'an Tuhan subay halam aniya' lungayku saga a'a bay pamasuku'na ma aku. Gom pa'in pakallumku sigām kamemon ma llaw katapusan. ⁴⁰ Sababna ya kabaya'an Mma'ku Tuhan ma a'a kamemon, sasuku ang'nda' maka magkaha-gad ma Anakna, tantu sigām kaniya'an kallum kakkal ni kasaumulan. Pakallumku isab sigām ma llaw katapusan."

⁴¹ Sakali itu magdugal saga nakura' inān ma pasal pah'lling si Isa he', ya yuk-i, "Aku itu kinakan min sulga!" ⁴² Yuk sigām, "Bang kitam mbal asā', a'a itu si Isa anak si Yusup! Kata'uwanta ina'-mma'na. Jari angay iya ah'lling buwattē', in iya kono' min sulga?!"

⁴³ Anambung si Isa ma sigām, yukna. "Pahali kam magdugal. ⁴⁴ Halam aniya' maka-pameya' ma aku, luwal bang kabuwanan baya' e' Mma'ku ya bay amapi'itu aku. Ati sasuku ameya' ma aku pakallumku du ma llaw katapusan. ⁴⁵ Aniya' tasulat ma deyom Kitab Kanabi-nabihan buwatittu: 'Pinandu'an sigām kamemon e' Tuhan.' Sai-sai," yuk si Isa, "akale maka angikut ma pamandu' Mma'ku, ameya' du isab ma aku. ⁴⁶ Halam aniya' bay maka'nda' Tuhan, luwal aku ya pi'itu min Tuhan. ⁴⁷ B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku magkaha-gad ma aku aniya' kallumna kakkal ni kasaumulan. ⁴⁸ Aku ya kinakan makabuwan kallum," yuk si Isa. ⁴⁹ "Saga ka'mbo'-mbo'anbi bay makakakan manna ma lahat paslangan, sagō' wa'i du sigām magpatayan. ⁵⁰ Malaingkan saddī in kinakan

min sulga' itu. Bang aniya' a'a amangan kinakan itu, a'a inān mbal amatay. ⁵¹ Aku ya kinakan min sulga', aku ya kinakan makabuwan kallum. Bang aniya' amangan kinakan itu-i, allum du iya sampay ni kasaumulan. Ya pamakanku manusiya' isiku ko', ya paglilla'ku bo' supaya allum saga manusiya' kamemon sampay ni kasaumulan."

⁵² Manjari maglugat saga Yahudi ma sabab pamissala si Isa inān, yuk-i "A'a itu, buwattingga kapamuwanna isina pamakan ma kitam?"

⁵³ Yuk si Isa ni sigām, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, bang mbal kakanbi isi Anak Manusiya' maka bang mbal inumbi laha'na, halam aniya' kallumbi b'nnal. ⁵⁴ Sagō' sasuku amangan isiku maka anginum laha'ku, kakkal du kallumna sampay ni kasaumulan. Maka pakallumku iya bang ta'abut llaw kahinapanus, ⁵⁵ sabab isiku itu asal kinakan b'nnal, maka laha'ku itu inuman b'nnal. ⁵⁶ Sasuku amangan isiku maka anginum laha'ku pataptap ma aku, maka aku isab pataptap ma iya. ⁵⁷ Bay aku pinapi'itu e' Mma'ku ya kakkal salamalam, maka kakkal isab kallumku ma sababna. Damikiyanna saga a'a amangan isiku, allum du isab ma sababku. ⁵⁸ Ya na itu kinakan deyo' bay min sulga'," yuk si Isa. "Saddī ko' itu min kinakan niōnan manna ya bay takakan e' ka'mbo'-mbo'anbi ma masa awal e'. Minsan sigām bay amangan manna he', magpatayan na pa'in sigām bang ta'abut ganta'an. Sagō' sasuku amangan kinakan min sulga' itu, allum sampay ni kasaumulan." ⁵⁹ Binissala itu e' si Isa waktu kapamandu'na ma deyom langgal Kapirnaum.

Aheka Bebeya'an Ang'bba min si Isa

⁶⁰ Takale pa'in pandu' si Isa itu, aheka bebeya'anna ah'lling, yuk-i, "Ahunit makalandu' pamandu' itu. Halam aniya' makasandal akale."

⁶¹ Halam aniya' bay angahaka'an si Isa sagō' kata'uwanna asal in pamandu'na inān pagdugalan e' sigām. Angkan yukna ni sigām, "Ala'at bahā' ataybi ma sabab pamandu'ku inān?

⁶² Na, buwattingga bahā' bang ta'nda'bi aku, Anak Manusiya', pabīng ni lahat bay baiku?

⁶³ Haka'anta kam," yuk si Isa, "Rū Tuhan ya taga-kawasa amuwan kallum b'nnal, pangita'u manusiya' mbal. Makakallum pamandu'ku itu, sabab luwas ko' itu min Rū Tuhan. ⁶⁴ Sagō' aniya' ma ka'am mbal magkahagad ma aku." Buwattē' pah'lling si Isa sabab kata'uwanna sangay min katagna' bang sai mbal magkahagad ma iya, maka bang sai song anukbalan iya ni bantana. ⁶⁵ Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Ya itu sababanna angkan yukku ma ka'am, halam aniya' ameya' ma aku bang ngga'i ka Mma'ku Tuhan ya amuwanan iya baya'."

⁶⁶ Pagka buwattē' pah'lling si Isa, aheka saga mulidna bay ala'an min iya maka mbal na ameya' ma iya. ⁶⁷ Angkan si Isa atilaw ni saga mulidna kasangpū' maka duwa, yukna, "Ya du ka'am bahā', ala'an isab?"

⁶⁸ Anambung si Simun Petros, yukna, "Tuwan, sai pameya'an kami bang ngga'i ka ka'a? Luwal ka'a taga-lapal bissala ya amuwan kallum kakkal ni kasaumulan. ⁶⁹ Magkahagad kami ma ka'a, maka kata'uwani kami in ka'a Dakayu'-kayu' Asussi ya bay pi'itu min Tuhan."

70 Yuk si Isa ni sigām, “Bay kam pene’ku kasangpū’ maka duwa, sagō’ aniya’ dangan min ka’am ilu pasōran saitan.” **71** Ya pinagbissala inān e’ si Isa si Judas anak si Simun Iskariyut. Sabab si Judas itu, minsan iya dakayu’ mulid si Isa min kasangpū’ maka duwa, tukbalanna du si Isa ni saga bantana ma sinosōng.

7

Si Isa maka Dauranakanna

1 Puwas e’ magl’ngngan si Isa ma lahat Jalil sadja. Mbal iya makalanjal ni lahat Yahudiya sabab bilahi amapatay iya saga nakura’ Yahudi mahē’. **2** Sagō’ asekot pa’in waktu paghinang bangsa Yahudi ma niōnan Hinang Panggung, **3** ah’lling ni si Isa saga danakanna l’lla, yuk-i, “Ahāp bang ka palanjal minnu. Subay ka pehē’ ni lahat Yahudiya supaya ta’nda’ e’ saga mulidnu bang ai hinangnu. **4** Sababna bang a’a bilahi abantug, subay mbal limbunganna hinangna. Pagka ka’a ilu maghinang saga hinang makainuinu itu, subay ka magpata’u ni a’a kamemon.” **5** Minsan saga danakanna itu mbal amarassaya ma iya.

6 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Halam gi’ ta’abut waktu kapama’nda’ku di-ku. Sagō’ bang ka’am, minsan ai waktu makajari sadja, **7** sabab ka’am ilu mbal kinab’nsihan e’ saga a’a ma dunya itu, ya mbal angisbat Tuhan. Malaingkan kinab’nsihan aku e’ sigām sabab pah’llinganku na pa’in kahinangan sigām ala’at. **8** Pehē’ kam ni paghinangan,” yuk si Isa ni saga

danakanna. “Aku itu mbal gi' pehē' sabab ngga'i ka gi' waktuku.”⁹ Aubus pa'in bay llingna itu, maina'an gi' iya ma lahat Jalil.

Si Isa ma Paghinangan Yahudi

¹⁰ Makalikut pa'in saga danakanna ni paghinangan, mbal at'ggol paturul isab si Isa pehē' sagō' mbal iya parongan ma kaheka'an a'a inān angkan halam kinata'wan kapehē'na.

¹¹ Pinagpiha iya e' saga nakura' Yahudi mahē' ma paghinangan. Magtilaw sigām bang maingga iya.

¹² Aheka saga a'a ma deyom katimukan inān maghigung-higung ma pasalan si Isa. Yuk kasehe'an, “A'a ahāp si Isa.” Yuk isab kasehe'an, “Mbal, sabab parupangna saga a'a.”¹³ Sagō' halam aniya' makatawakkal anuli-nuli patampal ma pasalna sabab tināw sigām ma saga pagnakura'an.

¹⁴ Sōng-sōng pa'in atonga' paghinang, pehē' si Isa ni langgal pagkulbanan ati anagna' iya amandu'.¹⁵ Ainu-inu saga Yahudi ma pamandu'na, yuk-i, “A'a itu halam bay makapag-guru. Minningga bahā' pangā'anna kata'una?”

¹⁶ Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Pamandu'ku itu ngga'i ka min kata'uku, sagō' min Tuhan ya amapi'itu aku.¹⁷ Bang aniya' a'a bilahi angahinang kabaya'an Tuhan, kata'uwanna du pamandu'ku itu bang min Tuhan atawa min paghona'-hona'ku sadja.¹⁸ Bang a'a ganta' amissala min hona'-hona'na hal, ya angutna kabantugan ma baranna. Sagō' bang angutna kabantugan ma bay anoho' iya, na, abontol a'a inān maka mbal angakkal.”¹⁹ Ah'lling gi'

si Isa ni saga nakura' inān, yukna, "Bay kam kapang'bbahan sara' e' si Musa, sagō' halam aniya' min ka'am minsan dakayu' amogbogan sara' he'. Angay kam bilahi amapatay aku?"

²⁰ Anambung kaheka'an a'a, yuk sigām, "Ka'a ilu sinōd saitan! Sai bilahi amapatay ka'a?"

²¹ Yuk sambung si Isa, "Min t'dda du aku bay angahinang hinang makainu-inu pasalta' ma llaw Sabtu', ati kainu-inuhanbi kamemon.

²² Bay kam sinoho' e' si Musa subay angislam saga anakbi l'lla, bo' ngga'i ka min si Musa usulan itu sagō' min ka'mbo'-mbo'anbi tagna'. Angkan islambi anakbi bang ta'abut llawna, minsan magsalta' maka llaw Sabtu'. ²³ Na, bang ta'islambi anakbi l'lla ma llaw Sabtu' supaya mbal talanggal sara' si Musa, angay angkan akagit ataybi ma aku pagka pauli'ku saki a'a ma llaw Sabtu' du isab? ²⁴ Da'a kam magdai-dai' anōngan aku dusa ma saukat na kam mbal ka'amuhan ma bay hinangku. In hukumanbi subay abontol."

Ya Itu Bahā' Al-Masi?

²⁵ Manjari aniya' saga a'a Awrusalam magsuli-suli, yuk-i, "Ya na itu bahā' a'a piniha e' saga nakura' pinapatay? ²⁶ Nda'unbi," yuk sigām. "Itiya' iya amissala patampal sagō' mbal sinagga' e' saga nakura'. Makatantu bahā' sigām, in iya b'nnal Al-Masi? ²⁷ Bang pi'itu Al-Masi, mbal iya kinata'uwan bang minningga. Sagō' a'a itu, kata'uwantam asal bang minningga."

²⁸ Amandu' pa'in si Isa ma deyom langgal pagkulbanan, pinatanog suwalana, yukna,

"Aho'. Kata'uwanbi aku bang minningga. Halam aku bay pi'itu hal min kabaya'anku. Bay aku sinoho' pi'itu e' Tuhan, ya mbal magputing. Mbal iya kata'uwanbi,²⁹ sagō' aku," yuk si Isa, "ata'u du ma iya sabab minnē' asal aku, maka iya ya bay anoho' aku pi'itu."

³⁰ Manjari pasulay sigām anaggaw iya, sagō' halam aniya' minsan maka'ntanan iya sabab halam gi' ta'abut waktu pamapatay iya.
³¹ Malaingkan aheka a'a maina'an magkahagad ma iya. Yuk sigām, "Ya na itu Al-Masi sabab halam aniya' makahinang hinang kawasahan palabi gi' hekana min saga hinang si Isa itu."

³² Manjari takale e' saga Parisi bang ai pinaghigung-higung e' kaheka'an a'a inān ma pasal si Isa, angkan sigām maka saga imam alanga bay anoho' saga jaga langgal pehē' anaggaw iya. ³³ Amissala si Isa ni saga a'a magtimukan inān, yukna, "Mbal aku at'ggol maitu ma ka'am. Sōng na aku amole' pehē' ni bay anoho' aku pi'itu. ³⁴ Pihabi du aku, sagō' mbal aku tabāktam? Maka mbal kitam makaturul ni papehē'anku inān."

³⁵ Manjari magsuli-suli saga nakura' Yahudi, yuk sigām, "Pi'ingga bahā' a'a itu angkan iya mbal tabāktam? Pehē' iya bahā' ni kalahatan Girik, ya paglahatan bangsatam magpulak-palik e'? Pehē' bahā' iya amandu'an bangsa Girik?
³⁶ Ai hatina ya yukna inan, in kitam amiha iya, sagō' mbal tabāktam. Maka mbal kitam makaturul ni papehē'anna?"

Bohe' Makabuwan Kallum Kakkal

³⁷ Manjari ta'abut pa'in llaw katangbus paghinang inān, ya llaw aheya, an'ngge si Isa amissala. Pinatanog la'a suwalana, yukna, "Sasuku kam patay bohe', pi'itu kam ni aku bo' kam painumku. ³⁸ Sasuku magkahagad ma aku kataluwa'an sulat Kitab ya yuk-i, 'aniya' patubud min deyom atayna sali' dalil bohe' anasahan, bohe' makabuwan kallum.' " ³⁹ Ya bohe' patubud pinagbissala e' si Isa itu, hatina Rū Tuhan ya song pamuwan ma saga a'a magkahagad ma iya. Sagō' ma waktu ina'an in Rū Tuhan halam gi' bay tapamuwan sabab halam gi' ta'abut waktu pamabangsa si Isa e' Tuhan.

⁴⁰ Makakale pa'in saga a'a ma bissala si Isa itu, yuk sigām kasehe', "B'nnal ko' itu, ya na itu nabi asal lagarantam."

⁴¹ Yuk kasehe', "Al-Masi iya."

Sagō' saddī lling kasehe'an. Yuk sigām, "Ngga'i ka iya Al-Masi, sabab Al-Masi ngga'i ka min lahat Jalil. ⁴² Yuk Kitab in Al-Masi subay panubu' sultan Da'ud, maka subay nianakan ma kaluma'an Betlehem sabab ya na lahat sultan Da'ud." ⁴³ Jari magsaddī pamikil saga a'a ma pasalan si Isa. ⁴⁴ Aniya' sigām bilahi anaggaw si Isa, sagō' halam aniya' minsan maka'ntan ma iya.

Mbal Magkahagad Pagnakura'an Yahudi

⁴⁵ Ma katapusanna pabalik na saga jaga inān. Tinilaw sigām e' Imam Muwallam maka Parisi ya bay anoho' sigām anaggaw si Isa yuk-i, "Angay iya halam tabowabi pi'itu?"

⁴⁶ Anambung saga jaga he', "Halam to'ongan aniya' a'a amandu' buwat pamandu' a'a inān."

⁴⁷ Yuk saga Parisi, "Ya du ka'am bahā' taparupang e'na? ⁴⁸ Aniya' bahā' nakura' atawa Parisi magkahagad ma iya? Tantu halam, minsan dakayu'. ⁴⁹ Ya sadja magkahagad saga a'a katimukan itu, a'a awam ma pasal sara' si Musa. Angkanna sigām taluwa' mulka' Tuhan!"

⁵⁰ Sakali ah'lling si Nikudimus, ya bay makapehē' ni si Isa waktu sangom e'. Yukna ma saga pagkahina Parisi, ⁵¹ "Bang ma sara'tam mbal kita manjari amat'nna'an hukuman ma a'a abila halam bay pinabissala dahū, supaya kinata'uwan bang ai bay hinangna."

⁵² Anambung sigām, yukna, "Oy! Ka'a isab min Jalil bahā'? Ang'nda' ka ma deyom Kitab. Halam aniya' nabi paluwas min lahat Jalil." ⁵³ [Manjari magpole'an saga a'a inān kamemon.]

8

Pasal D'nda Ta'abut Maghinang Ala'at

¹ Sagō' patukad si Isa pehē' ni būd Kayu Jaitun. ² Pagdai' llaw pa'in, pehē' iya pabīng ni langgal pagkulbanan. Magtipunan ni iya saga a'a aheka ati aningkō' iya amandu'an sigām. ³ Manjari aniya' dakayu' d'nda binowa ni iya e' saga guru sara' agama maka e' saga Parisi. D'nda itu bay ta'abut angaliyu-lakad. Pinatampal iya ma kaheka'an a'a inān kamemon. ⁴ Yuk saga Parisi ni si Isa, "Tuwan guru, d'nda itu bay ta'abut angaliyu-lakad. ⁵ Na, bang ma sara' bay pang'bbahan kitam e' si Musa, ya hukuman ma d'nda buwattitu subay binantung maka batu pinapatay. Na, bang ma ka'a?" ⁶ Buwattē'

pamissala sigām panulay sigām ma si Isa, kalu aniya' sā' ma panambungna, jari aniya' sababan panuntut sigām ma iya. Saguwā' patondok sadja si Isa anulat ma kuwit tana' maka tōng tudlu'na.

⁷ Na sabu pa'in iya sinumariya e' sigām, patongas iya ati yukna ni sigām, "Sai-sai kam halam taga-dusa, wajib iya parahū amantung d'nda itu." ⁸ Jari patondok iya pabīng anulat isab ma kuwit tana'. ⁹ Pagkale pa'in e' sigām pah'lling si Isa itu, magtūy sigām ala'an kamemon dangan maka dangan, tinagna'an min matto'a sampay ni kasehe'an. Luwal si Isa tabba maina'an, maka d'nda masi ma bay pan'nggehanna. ¹⁰ Pagtongas si Isa pabīng, yukna ni d'nda, "Maingga na sigām, arung? Halam aniya' amat'nna'an ka'a hukuman?"

¹¹ "Halam aniya', Tuwan," yuk sambung d'nda. "Na," yuk si Isa, "minsan aku, mbal du aku amat'nna'an ka'a hukuman. Amole' na ka pehē' sagō' da'a angandusa pabīng."

Si Isa Ibarat Sawa

¹² Puwas e' amissala si Isa ma saga Parisi pabīng, yukna, "Aku itu sawa pamasawa pikilan manusiya'. Sasuku ameya' ma aku, mbal to'ongan pal'ngangan ma deyom kalendoman sabab aniya' ma deyom pikilanna sawa ya makabuwanan kallum ma manusiya'."

¹³ Yuk saga Parisi ni si Isa, "Ka'a ilu anaksi'an di-nu na. Mbal tab'nnal saksi'nu bang ka hal anaksi'an di-nu."

¹⁴ Anambung si Isa, yukna, "Minsan aku anaksi'an di-ku, mattan asal panaksi'ku sabab kata'uwanku du bang minningga aku, maka

bang pi'ingga papehē'anku. Sagō' ka'am ilu, mbal kata'uwanbi bang minningga aku atawa bang pi'ingga. ¹⁵ Bang aniya' hukumbi, paghona'-hona' manusiya' ya pameya'anbi. Aku itu mbal angahukum a'a. ¹⁶ Sagō' abila aku saupama angahukum, abontol du hukumanku sabab ngga'i ka aku dangan-danganku ya angahukum. Duwangan kami angahukum sabab ginapi' aku e' Mma'ku, ya bay amapi'itu aku. ¹⁷ Tasulat ma deyom sara'bi," yuk si Isa, "bang duwangan ya anaksi' bo' maguyun panaksi' sigā, magtaluwa' na. ¹⁸ Jari b'nnal bissalaku sabab duwa saksi'ku maguyun. Anaksi'an aku di-ku, maka Mma'ku, ya bay amapi'itu aku, anaksi'an aku du isab."

¹⁹ Tinilaw si Isa e' saga Parisi, yuk sigām, "Maingga mma'nu?"

Yuk sambung si Isa, "Mbal kata'uwanbi Mma'ku, maka aku isab mbal kata'uwanbi. Sabab bang bay aku kata'uwanbi, ya du Mma'ku bay du isab kata'uwanbi." ²⁰ Binissala itu si Isa sabuna magpandu' ma deyom langgal pagkulbanan, ma atag pamat'nna'an saga tu'ung pangahūgan sarakka. Sagō' halam aniya' makasag-gaw iya sabab halam gi' ta'abut waktu ya panggangganta' Tuhan.

²¹ Manjari itu binalik e' Isa bay pamissalana ma saga a'a inān, yukna, "Sōng na aku ala'an. Pihabi du aku sagō' mbal aku tabākbi. Amatay sadja kam ma mbal ta'ampun dusabi. Mbal kam makapehē' ni papehē'anku."

²² Angkan magtilaw-tilaw saga nakura' Yahudi, yuk sigām, "Amapatay iya di-na bahā', ya

angkan yukna in kita mbal makapehē' ni pa-pehē'anna?"

²³ Amissala gi' si Isa, yukna, "Ka'am ilu porol asal ma babaw dunya itu. Sagō' aku itu, sulga' ya lahatku. Kajarihanbi asal min dunya, bo' kajarihanku ngga'i ka. ²⁴ Angkan kam haka'anku, in ka'am amatay sadja ma mbal ta'ampun dusabi. Sabab bang mbal pagkahagadbi bay pah'lingku ma pasal baranku bang sai aku, tantu kam amatay ma dusabi."

²⁵ "Sai ka to'ongan?" yuk tilaw sigām.

Anambung si Isa, yukna, "Buwat bay pangahakaku ma ka'am sangay min katagna'. ²⁶ Maka aheka gi' pah'lingku pangahukum paldusa-hanbi. Daipara b'nnal sadja ya bay amapi'itu aku. Jari ai-ai takaleku min iya, ya he' sadja pangahakaku ma saga manusiya' ma dunya itu."

²⁷ Saguwā' halam tahati e' sigām in Mma'na Tuhan ya pinagbissala itu e' si Isa. ²⁸ Angkan yukna ni sigām, "Bang aku Anak Manusiya' ta'angkatbi na ni hāg, minnē' kata'uwanbi in aku baranku ya pah'lingku. Kata'uwanbi isab halam aniya' tahanangku bang min baran-baranku sadja, maka ai-ai pamandu'ku bay pamandu' aku e' Mma'ku. ²⁹ Taptap pagapi' ma aku ya bay amapi'itu aku. Mbal aku pinasagaran e'na, sabab hinangku sadja ai-ai makasulut iya." ³⁰ Pagkale saga a'a inān ma pamissala si Isa, aheka sigām angadol ma iya.

A'a Banyaga' maka A'a Ngga'i Ka Banyaga'

³¹ Jari itu ah'ling si Isa ni saga Yahudi ya am'nnal ma iya. "Bang kam atuyu' ameya' ma

pandu'ku," yukna, "mulidku na kam sab'nnal-b'nnal. ³² Makata'u du kam bang ingga ya kasab'nnalan min Tuhan, jari kasab'nnalan ya angaliyus ka'am min pagbanyaga'an."

³³ Anambung sigām, yuk-i, "Oy! Kami itu panubu' si Ibrahim. Halam kami bay tabanyaga'e' sai-sai. Angay ka makabissala in kami papuwas min pagbanyaga'an?"

³⁴ Yuk sambung si Isa, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku magdusa binanyaga' du e' baya'na magdusa. ³⁵ Banyaga' itu mbal kakkal ma okoman tag-dapu. Ya kakkal maina'an anakna lissi. ³⁶ Angkan bang Anak Tuhan ya amalimaya ka'am min pagbanyaga'an, tantu du kam alimaya. ³⁷ Kata'uwanku, panubu' kam asal si Ibrahim. Sagō' bilahi kam amapatay aku sabab mbal tataima'bi pandu'ku. ³⁸ Ya pamandu'ku ma ka'am itu bay pamata'u aku e' Mma'ku. Sagō' nihinang e'bi saga hinang bay pamata'u ka'am e' pag'mma'anbi."

³⁹ Yuk saga Yahudi, "Si Ibrahim ya pag'mma'an kami."

Yuk si Isa, "Bang bay kam b'nnal saga panubu' si Ibrahim, bay du tas'ppubi si Ibrahim maghinang saga hinangna. ⁴⁰ Sagō' bilahi kam amapatay aku saukat na kam bay haka'anku pasal kasab'nnalan bay takaleku min Tuhan. Halam bay makahinang buwattē' si Ibrahim. ⁴¹ Ya hinangbi na pa'in saga kahinangan mma'bi!"

Magtūy anambung saga a'a inān, yuk sigām, "Luwal Tuhan dakayu'-kayu' ya pag'mma'an kami. Maka kami itu anakna lissi."

⁴² Yuk si Isa, "Bang Tuhan b'nnal pag'mma'anbi, bay du kam alasahan aku sabab min Tuhan aku angkanna aku maitu. Halam aku bay pi'itu min pagnahu'-nahu'ku, sagō' pinapi'itu aku e' Tuhan. ⁴³ Angay mbal tihatibi bissalaku? Sabab mbal kam makatatas akale ma lapal pamandu'ku." ⁴⁴ Yuk si Isa gi' ni sigām, "Nakura' saitan ya pag'mma'anbi. Ya angutbi subay ameya' ma kabaya'an mma'bi. Pamapatay asal iya min katagna'. Halam iya bay ameya' ma kasab'nnalan sabab halam aniya' b'nnal ma deyom kajarihanna. Kabiyaksahanna magputing angkan iya magputing na pa'in. Putingan to'ongan iya maka po'onan iya kaputingan kamemon. ⁴⁵ Sagō' aku," yuk si Isa, "b'nnal sadja pah'llingku, ya po'on ka'am mbal magkahagad ma aku. ⁴⁶ Halam aniya' ma ka'am makatōngan aku dusa. B'nnal sadja pah'llingku, jari angay aku mbal pagkahagadbi? ⁴⁷ Bang a'a ganta' suku' Tuhan, ameya' iya ma pandu' Tuhan. Sagō' ka'am ilu ngga'i ka suku' Tuhan, angkan kam mbal bilahi ameya'."

Si Isa maka si Ibrahim

⁴⁸ Sakali sinambungan si Isa e' saga nakura' Yahudi he', yuk sigām, "Taluwa' ya bay yuk kami, in ka'a ngga'i ka Yahudi. A'a Samariya ka, maka pasōran ka saitan!"

⁴⁹ Yuk si Isa, "Halam aku pasōran saitan. Aku itu, mahaldika'ku sadja Mma'ku, sagō' ka'am ilu hal angahalipulu aku. ⁵⁰ Mbali amihaka kamahaldika'anku. Aniya' saddī amihaka, jari in iya angahukum. ⁵¹ B'nnal ya pangahakaku itu

ma ka'am, sasuku ameya' ma pamandu'ku mbal to'ongan amatay salama-lama."

⁵² "Na," yuk sigām, "makatantu kami to'ongan in ka'a kasōran saitan! Minsan si Ibrahim maka kanabi-nabihan kamemon, wa'i magpatayan. Ati yuknu mbal magkamatay salama-lama sasuku ameya' ma pamandu'nu. ⁵³ Angay, palabi bahā' kawasanu min kawasa ka'mbo'an kami si Ibrahim? Minsan si Ibrahim, minsan saga kanabi-nabihan kamemon, bay du sigām amatay. Sai ka bahā' angkan ka magnahu'-nahu' buwattilu?"

⁵⁴ Anambung isab si Isa, yukna, "Bang aku saupama angamahaldika' di-ku, halam aniya' kapūsanna. Sagō' Mma'ku ya angamahaldika' aku, ya yukbi in iya pagtuhananbi. ⁵⁵ Mbal minsan kata'uwanbi Tuhan, sagō' aku ya ata'uwan iya. Bang saupama yukku in aku mbal makata'uwan Tuhan, na, putingan aku buwat ka'am. Daipara kata'uwanku asal Tuhan, maka beya'ku saga panoho'anna. ⁵⁶ Ka'mbo'anbi si Ibrahim inān, bay kinōgan pagka kata'uwanna aniya' waktu sinosōng kapang'nda'na ma aku pi'itu ni dunya. Manjari pag'nda'na ma kapi'ituku landu' iya akōd."

⁵⁷ Anambung sigām ma si Isa, yuk-i, "Buwattingga kapag'nda'nu maka si Ibrahim? Mbal gi' minsan limampū' tahun umulnu."

⁵⁸ Yuk si Isa gi' ni sigām, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, ma halam gi' si Ibrahim bay nianakan, asal na aku." ⁵⁹ Manjari saga Yahudi inān angā' batu pamantung sigām ma si

Isa, daipara palimbu iya ati paluwas min langgal pagkulbanan e'.

9

Kauli'an A'a bay Buta min Deyom Kandang

¹ Pal'ngngan pa'in si Isa, aniya' dakayu' l'Illa ta'nda'na, a'a bay abuta min deyom kandang.

² Tinilaw si Isa e' saga mulidna, yuk-i, "Tuwan guru, angay a'a itu abuta? Min dusana atawa min dusa ina'-mma'na?"

³ Yuk sambung si Isa, "Ya kabutana itu ngga'i ka ma sabab dusana atawa dusa matto'ana. Abuta iya supaya iya pama'nda'an kawasa Tuhan. ⁴ Sat'ggol halam pas'ddop llaw, subay hinangta saga hinang Tuhan ya bay amapi'itu aku," yuk si Isa. "Bang ta'abut na sangom, halam aniya' makapaghinang. ⁵ Sat'ggolku maitu ma dunya amuwan aku kasawahan ma pikilan manusiya'."

⁶ Apuwas pah'lling si Isa itu, angaludja' iya ni tana'. Pinapaglamugay ludja' maka tana' nihinang pisak, ati niakup e'na bo' pineheran ni mata a'a abuta inān. ⁷ Yuk si Isa ni iya, "Pehē' ka ni tigbaw Silowam akula'up." (Ya hati Silowam itu, "pinabeya"). Manjari pehē' na l'Illa buta inān akula'up. Pagbīngna minnē', maka'nda' na iya.

⁸ Ta'nda' iya e' saga sehe'na dalūng maka e' saga a'a bay maka'nda' iya angamu' sarakka. Yuk sigām, "Ya na itu bahā' a'a bay aningkō' angamu' sarakka inān?"

⁹ Yuk kasehe'an, "Aho', ya na ko'."

Yuk kasehe'an isab, "Ngga'i ka. Hal iya angaluwa a'a buta he'."

Saguwā' ah'lling magbaran in a'a buta, yukna, "Aku na ko' itu."

¹⁰ "Buwattingga angkan kaka'nda'nu?" yuk tilaw sigām.

¹¹ Anambung iya, yukna, "A'a niōnan si Isa bay angakup pisak pineheran ni matak. Puwas e' sinō' aku pehē' ni tigbaw Silowam akula'up, ati pehē' aku. Makakula'up pa'in, magtūy aku maka'nda! "

¹² "Maingga na a'a inān?" yuk sigām.

Yuk sambungna, "Sitta'a, mbal kata'uwanku."

A'a bay Abuta Pinariksa' e' saga Parisi

¹³ Sakali binowa l'lla bay abuta ni saga Parisi.

¹⁴ Na, ya llaw kapangakup pisak e' si Isa maka kapamauli'na mata a'a buta he', llaw Sabtu'.

¹⁵ Manjari pinariksa' a'a itu e' saga Parisi bang buwattingga iya maka'nda'. Yukna ma sigām, "Bay iya amat'nna' pisak ni matak. Puwas e' akula'up aku. Pagkula'up itu magtūy aku maka'nda' na."

¹⁶ Yuk saga Parisi kasehe', "A'a inān ngga'i ka min Tuhan, sabab talanggalna sara' pasal llaw Sabtu' pagka buwattē' hinangna."

Sagō' yuk kasehe', "Bang a'a dusahan, mbal tahinangna buwat saga hinang makainu-inu itu." Manjari mbal maguyun pikilan sigām.

¹⁷ Ma katapusanna atilaw sigām pabalik ma a'a buta he', yuk-i, "Ya yuknu in matanu bay kauli'an e' a'a inān. Sai iya, bang ma bistahannu?"

Yuk a'a bay abuta he', "Bang ma aku, in iya dakayu' nabi."

¹⁸ Sagō' mbal am'nnal saga nakura' Yahudi in a'a inān bay buta tagna'. Angkan nilinganan ina'-mma'na e' sigām bo' tinilaw. ¹⁹ Yuk sigām, "A'a itu, anakbi bahā'? B'nnal bahā', asal buta iya min deyom kandang? Buwattingga kaka'nda'na itu?"

²⁰ Yuk saga matto'ana, "Aho', anak kami ko' itu. Maka b'nnal isab, abuta iya asal min deyom kandang. ²¹ Sagō' mbal kata'uwan kami bang buwattingga bay kaka'nda'na atawa bang sai bay makauli' matana. Tilawunbi iya. Asangpot na iya, ata'u du anambung." ²² Buwattē' panambung saga matto'a l'lla he' sabab tināw sigāma pagnakura'an. Sabab bay na maggara' saga nakura', bang aniya' a'a magsab'nnal ma si Isa in iya Al-Masi ya tapene' e' Tuhan, mbal pinasōd ni deyom langgal. ²³ Angkan yuk matto'ana, "Tilawunbi iya, asangpot na iya."

²⁴ Jari itu a'a bay abuta he' nilinganan pabalik e' saga nakura' Yahudi. Yuk sigām ni iya, "Pasapahanta ka, saksi'tam Tuhan. Kata'uwan kami, dusanhan asal a'a bay amauli' ka'a."

²⁵ Anambung a'a he', yukna, "Mbal kata'uwanaku bang iya taga-dusa atawa halam. Sagō' bang ma pana'uku, bay aku buta ati maka'nda' na aku."

²⁶ Tinilaw iya pabalik e' sigām, yuk-i, "Ai bay hinangna ni ka'a? Buwattingga e'na amauli' matanu?"

²⁷ Anambung iya, yukna, "Bay na kam haka'anku sagō' mbal aku kalebi. Angay kam bilahi akale pabīng? Baya'an kam bahā' mag-pamulid ma iya?"

²⁸ Pinah'llingan iya la'at e' saga nakura' inān, yuk sigām, "Ka'a mulidna. Kami itu mulid si Musa. ²⁹ Kata'uwan kami in si Musa bay kapalmanan e' Tuhan. Saguwā' a'a ina'an, mbal minsan kata'uwan kami bang minningga."

³⁰ Anambung a'a bay abuta, yukna, "Ainu-inu aku. Mbal iya kata'uwanbi bang minningga, sagō' makapauli' iya matak. ³¹ Kata'uwantam in Tuhan mbal akale ma a'a dusahan. Ya kinale e' Tuhan bang a'a magmatāwan iya maka maghinang kabaya'anna. ³² Sangay min katagna' dunya, yamboho' kita makakale aniya' makapauli' a'a bay buta min deyom kandang. ³³ Abila a'a inān ngga'i ka min Tuhan, tantu iya mbal makahinang saga hinang buwattitu."

³⁴ Pinabukagan iya e' sigām, yuk-i, "Dusahan ka min llaw kapaganak ma ka'a sampay ni kaheyantu, ati pandu'annu kami bahā'?" Jari pinaluwas iya e' saga nakura' inān min deyom langgal.

Manusiya' Sali' Hantang Buta

³⁵ Takale pa'in e' si Isa pasal a'a bay buta inān pinaluwas na min deyom langgal, magtūy pehē' si Isa amiha iya. Tabāk pa'in iya, yuk si Isa, "Magkahagad ka bahā' ma a'a niōnan Anak Manusiya'?"

³⁶ Anambung a'a itu, yukna, "Sai iya, Tuwan? Haka'in aku supaya aku magkahagad ma iya."

³⁷ Yuk si Isa ma iya, "Ta'nda'nu na iya, maka itiya' na iya anuli-nulihan ka'a buwattina'an."

38 Magtūy pasujud a'a itu ma dahuan si Isa, maka e'na ah'lling, "Tuwan Panghū', magkaha-gad aku ma ka'a."

39 Yuk si Isa, "Angkan aku pi'itu ni dunya, supaya papagsaddiku saga manusiya'. Jari sasuku a'a bay buta maka'nda' du, maka sasuku bay maka'nda' tabuta du."

40 Takale pa'in pah'lling si Isa itu e' saga Parisi kasehe'an bay maina'an, atilaw sigām ma iya. Yuk sigām, "Kami bahā' pah'llingnu sali' hantang buta?"

41 Anambung si Isa, yukna, "Abila kam bay buta, mbal du kam katōngan dusa. Pagka yukbi in ka'am maka'nda' du, na, taga-dusa gi' kam sabab mbal beya'bi kabaya'an Tuhan."

10

Pasal A'a Angupiksa' saga Bili-bilina

1 Manjari magparalilan si Isa, yukna, "B'nnal pangahakaku itu ma ka'am, bang aniya' a'a pasōd ni deyom kuralan bili-bili, ma halam palabay min lawang sagō' pasōd min palabayan saddī, a'a inān panangkaw maka pangalangpas.

2 Sagō' bang a'a pasōd min lawang, ya na ina'an a'a angupiksa' bili-bili. **3** Tantu iya niukaban e' tunggu' lawang. Paglinganna ôn saga bili-bilina pakaniya-pakaniya, tapanhid suwalana e' sigām ati bowana sigām paluwas min deyom kural.

4 Makaluwas pa'in, parahū iya ati paturul saga bili-bili min buli'anna sabab tapanhid suwalana.

5 Bang a'a saddī, mbal du tinurul e' bili-bili. Alahi sadja sigām sabab mbal tapanhid suwalana."

⁶ Kissa itu bay pamarylil e' si Isa ma saga a'a inān sagō' halam tahati e' sigām.

⁷ Angkanna ah'lling si Isa ma sigām pabalik, yukna, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, aku itu ibarat lawang palabayan saga bili-bili. ⁸ Saga a'a bay pi'itu dāhū min aku sali' a'a anangkaw, a'a angalangpas. Saguwā' halam sigām kinale e' saga a'a suku'ku. ⁹ Aku itu ibarat lawang," yuk si Isa. "Sai-sai pasōd labay min aku, lappasan du iya. Limaya du iya magsōd-luwas ati makabāk iya kalluman. ¹⁰ Bang a'a angalangpas, halam aniya' gawina pi'itu saddī min anangkaw maka amapatay maka amaka'at. Sagō' ya gawiku pi'itu amuwan kallum ma manusiya', kallum mamarahi hāpna.

¹¹ "Aku itu," yuk si Isa, "ibarat a'a tag-bili-bili ahāp sidda pangupiksa'na ma saga bili-bilina. A'a inān maglilla' amatay ma sabab sigām. ¹² Sagō' mbal magparuli to'ongan a'a ginadjihan anunggu' sabab ngga'i ka iya tag-dapu. Angkan bang aniya' ta'nda'na ero' talun pasekot, magtūy pasagaranna saga bili-bili ati alahi iya minnē'. Saga bili-bili kasehe' tas'kkat e' ero', kasehe' akaukanat. ¹³ Ya angkan a'a inān alahi sabab ginadjihan sadja iya. Halam aniya' pagka'inoganna ma saga bili-bili. ¹⁴⁻¹⁵ Aku itu," yuk si Isa, "ibarat a'a tag-bili-bili ahāp pangupiksa'na ma saga bili-bilina. Kami maka Mma'ku magkata'u to'ongan. Damikiyanna aku maka saga a'a suku'ku, ata'u aku ma sigām maka ata'u sigām ma aku. Maglilla' isab aku amatay ma sabab sigām. ¹⁶ Aniya' gi' saga a'a suku'ku

saddī minnitu. Ibarat sigām bili-bili ma kuralan saddī. Ya du sigām subay bowaku. Angasip du sigām ma suwalaku ati pagdakayu'ku sigām, manjari dakayu' du angupiksa' sigām kamemon.

¹⁷ "Kinalasahan aku e' Mma'ku Tuhan sabab maglilla' aku amatay bo' supaya bawi'ku kallumku pabīng. ¹⁸ Halam aniya' taga-kapatut amapatay aku, sabab aku ya magkabaya'an amatay maka mbal. Taga-kapatut aku maglilla' kallum baranku, maka taga-kapatut amakallum baranku pabīng. Panoho'an Mma'ku ko' itu ma aku."

¹⁹ Makakale pa'in saga a'a ma pamissala si Isa inān, magtūy sigām abahagi' duwa pabalik. ²⁰ Aheka sigām angupama, yuk-i, "A'a itu sinōd saitan! Binelaw! Angay iya kalebi?"

²¹ Sagō' yuk kasehe'an, "Bang a'a kasōran saitan mbal iya makabissala buwat pamissalana itu. Maka bang saitan, mbal tapa'nda'na a'a buta."

Mbal Magkahagad saga Yahudi

²² Manjari timpu paghaggut na, waktu isab Paghinang Pagsussi ma langgal pagkulbanan ma Awrusalam. ²³ Ina'an si Isa ma deyom langgal lum'ngngan ma saurung ya niōnan Saurung Sulayman. ²⁴ Jari magtimukan saga a'a pehē' ni sakalibutna. Yuk sigām ni iya, "At'ggol gi' ka bahā' amahati kami bang sai ka? Bang ka b'nnal Al-Masi ya tapene' e' Tuhan, subay kami haka'annu pahāp."

²⁵ Anambung si Isa, yukna, "Bay na kam haka'anku sagō' halam aku bay pagkahagadbi. Ya amata'uwan ka'am bang sai aku, ya na

saga hinang makainu-inu bay hinangku min ôn Mma'ku. ²⁶ Sagō' mbal aku pagkahagadbi sabab ka'am ilu ngga'i ka saga bili-biliku, ngga'i ka suku'ku. ²⁷ Saga bili-biliku angasip du ma suwalaku. Kata'uwanku sigām maka paturul du sigām ma aku. ²⁸ Buwananku sigām kallum kakkal ni kasaumulan. Mbal to'ongan sigām amutawan min Tuhan sumiyan-sumiyan, maka halam aniya' makaragtu' sigām min komkomanku. ²⁹ Bay sigām pamasuku'an aku e' Mma'ku, maka akawasa iya min kamemon. Halam aniya' makaragtu' saga a'a suku'ku min komkomanna. ³⁰ Aku maka Mma'ku dakayu' du."

³¹ Pagkale saga a'a ma lling si Isa he', amuwa' sigām batu pabīng pamantung sigām ma iya. ³² Yukna ni sigām, "Aheka hinang ahāp bay pa'nda'anku ni ka'am, saga hinang bay pamahinang aku e' Mma'ku Tuhan. Hinang ingga ya kab'nsihanbi, ya angkan kam bilahi amantung aku?"

³³ Yuk sambung saga a'a inān, "Ngga'i ka ma sabab hinangnu ahāp ya angkan kami magbamba amantung ka'a, sagō' ma sabab llingnu pangkal tudju ni Tuhan. Manusiya' sadja ka, bo' pa'in maglaku-laku ka in ka'a Tuhan."

³⁴ Yuk si Isa ni sigām, "Na, tasulat asal ma deyom Kitab Tawrat ya pamissala Tuhan ni saga manusiya'. Yuk-i, 'Ka'am ilu saga tuhan.'

³⁵ Na, kata'uwantam in kamemon tasulat ma deyom Kitab mbal to'ongan apinda salama-lama. Bang Tuhan angōn tuhan ma saga a'a bay pamuwananna lapalna, ³⁶ ya lagi'na aku

patut niōnan Anak Tuhan. Sabab tapene' aku e' Tuhan bo' ma iya sadja, maka pinapi'itu aku e'na ni dunya. Jari angay yukbi in aku ah'lling pangkal tudju ni Tuhan pagka yukku in aku Anak Tuhan? ³⁷ Bang aku saupama mbal angahinang saga hinang kabaya'an Mma'ku, da'a aku pagkahagarunbi. ³⁸ Sagō' bang magtaluwa' hinangku maka kabaya'an Tuhan, na, pagkahagarunbi kahinanganku sadja, minsan kam mbal makab'nnal ma pah'llingku. Sabab minnē' kata'uwanbi to'ongan maka tahatibi in Mma'ku maka aku dakayu' du." ³⁹ Magtūy pasulay saga a'a inān pabalik anaggaw si Isa, sagō' makapuwas iya min pang'ntanan sigām.

⁴⁰ Puwas e' pabalik si Isa pehē' ni dambila' sapa' Jordan, ni bay pagpandihan saga a'a e' si Yahiya waktu tagna'. Pat'nna' si Isa maina'an daka pilambahangi. ⁴¹ Jari aheka a'a pehē' ni iya. Yuk suli-suli sigām, "Si Yahiya halam bay makahinang saga paltanda'an kainu-inuhan a'a, sagō' b'nnal sadja kamemon bay pah'llingna pasal si Isa." ⁴² Ati aheka a'a mahē' angandol ma si Isa.

11

Kamatay si Lasarus

¹ Na, aniya' dakayu' l'lla asaki, ūnna si Lasarus. Ina'an iya maglahat ma kaluma'an Betani maka duwangan danakanna d'nda, si Mariyam maka si Marta. ² In si Mariyam dakayu' d'nda ya amu'usan ns'llan pahamut ni tape' Panghū' Isa bo' sapuhanna maka bu'unna. ³ Jari itu, pagga

abangat saki si Lasarus, aniya' lapal pinabeya' e' duwangan danakanna ni si Isa, yuk-i, "Tuwan, asaki bagaynu ya kalasahannu."

⁴ Takale pa'in lapal itu e' si Isa, yukna, "Ya kamaujuran saki si Lasarus inān ngga'i ka du kamatay, sagō' sanglit ni Tuhan, supaya sinanglitan isab Anak Tuhan." ⁵ Na, alasa asal si Isa ma t'llungan magdanakan inān, disi Marta maka si Mariyam maka si Lasarus. ⁶ Sagō' pagta'una in si Lasarus wa'i asaki, angagad gi' iya duwang'llaw mahē' ma pat'nna'anna. ⁷ Yuk si Isa ni saga mulidna, "Sūng kitam pabīng pehē' ni lahat Yahudiya."

⁸ Yuk saga mulidna ni iya, "Tuwan Guru, baha'u ka arak pinagbantung e' saga Yahudi bo' ka pinapatay. Ati maggara' na ka isab pabīng pehē'?"

⁹ Anambung si Isa, yukna, "Da'a kam asusa. Aniya' sangpū' maka duwanjām kasawahan ma deyom dang'llaw. Bang kita ganta' lum'ngngan ma waktu llaw mbal makarugtul tape'ta sabab asawa asal dunya. ¹⁰ Sagō' bang kita lum'ngngan waktu sangom makarugtul sadja sabab ma deyom kita lendom." ¹¹ Akatis pa'in lling si Isa itu, yukna ni saga mulidna, "Si Lasarus bagaytam inān wa'i tatuli. Sagō' pehē' aku amati' iya."

¹² Yuk saga mulidna ni iya, "Tuwan, pauli' du iya bang hal atuli."

¹³ Kinata'uwan asal e' si Isa in si Lasarus amatay na, sagō' bang ma pangannal saga mulidna dī tuli ya pagpa'inna. ¹⁴ Angkan pinatampal e' si Isa llingna, yukna, "Amatay na si Lasarus.

15 Ahāp aku halam makamahē' ma Betani ma waktu kasaki si Lasarus, sabab tantu du kam angandol ma aku bang ta'nda'bi ka-e'ku ma iya. Sūng kitam pehē'."

16 Manjari si Tomas, ya niranglay K'mbal, ah'lling ni saga pagkahina, yukna, "Sūng. Parongan kitam kamemon minsan kitam paunung ma iya sampay ni kamatay."

Si Isa ya Po'onan Kallum

17 At'kka pa'in disi Isa ni Betani, tata'una mpat llaw na bay kapangubul si Lasarus. **18** Betani itu asal asekot ni Awrusalam, saga dabatu lawakna, **19** jari aheka saga a'a min lahat Yahudiya magbunyug pehē' ni si Mariyam maka ni si Marta pasal kamatay danakan sigā l'lā. **20** Manjari itu, takale pa'in e' si Marta pasal si Isa ilu na, pehē' iya anampang. Si Mariyam tabba ma deyom luma'. **21** Magbāk pa'in si Marta maka si Isa, yukna ni si Isa, "Tuwan Panghū', bang ka bay maitu mbal du bay amatay danakanku! **22** Sagō' kata'uwanku, minsan ma buwattitu, nirūlan ka e' Tuhan ma ai-ai amu'n'u."

23 Yuk si Isa ni iya, "Allum du danakannu pabīng."

24 Yuk si Marta, "Aho', Tuwan, kata'uwanku. Pabangun du iya ni kallum ma llaw kahinapsan."

25 Yuk si Isa ni iya, "Aku ya magpakallum saga a'a magpatayan, maka aku ya po'onan kallum. Sai-sai angandol ma aku allum du minsan iya amatay na. **26** Sasuku isab allum bo' angandol ma aku, mbal magkamatay sampay ni

kasaumulan." Manjari atilaw si Isa ni si Marta, yukna, "Magkahagad ka bahā'?"

²⁷ "Aho', Panghū'ku," yuk si Marta, "magkahagad aku in ka'a Al-Masi, Anak Tuhan, ya lagaran kami pi'itu ni dunya."

²⁸ Akatis pa'in lling si Marta itu, pehē' iya angalinganan danakanna si Mariyam bo' yampa singu'-singu'na, yukna, "Itiya' na Tuwan Guru amiha ka'a." ²⁹ Pagkale itu e' si Mariyam, pabuhat iya min paningkō'anna bo' parai'-dai' pehē' ni si Isa. ³⁰ Halam gi' makasampay si Isa pehē' ni kaluma'an sagō' ina'an iya masih gi' ma bay pasampangan si Marta ma iya. ³¹ Aniya' saga a'a ma luma' magtingkō'an maka si Mariyam. Jari pag'nda' sigām ma iya pabuhat maka paluwas magdai'-dai', magtūy du sigām paturul. Pangannal sigām in si Mariyam pehē' ni kubul maglemong mahē'.

³² Sagō' si Isa ya papehē'anna. Pag'nda'na ma si Isa pasujud iya ni dahuan tape'na, maka yukna, "Panghū'ku, bang ka bay maitu, mbal du bay amatay danakanku."

³³ Maka'nda' pa'in si Isa ma si Mariyam maglemong, sampay saga sehe'na Yahudi ameya'-meya' isab maglemongan, magtūy iya angandu'-ngandu' maka ahansul deyom atayna. ³⁴ "Maingga," yukna, "bay pangubulanbi iya?"

Yuk sigām, "Tuwan, pi'itu ka nda'un."

³⁵ Anangis si Isa.

³⁶ Yuk suli-suli saga a'a he', "Nda'unbi ba kaheya lasana ma si Lasarus."

³⁷ Sagō' yuk kasehe', "Si Isa itu bay maka-paka'nda' saga a'a buta. Angay halam tatabangna si Lasarus bo' mbal amatay?"

Kapakallum si Isa ma si Lasarus

³⁸ Na, angandu'-ngandu' si Isa pabīng bo' pehē' ni kubul. In kubul inān bay ma deyom songab batu maka aniya' batu panambol iya. ³⁹ Pagt'kka sigām ni kubul, yuk si Isa, "La'aninbi batu ilu."

Sagō' ah'lling si Marta, danakan a'a bay amatay itu. Yukna ni si Isa, "Abau na iya, Tuwan, sabab ka'mpat llawna na."

⁴⁰ Yuk si Isa ma iya, "Bay na ka haka'anku, maka'nda' ka kawasa Tuhan, bang pa'in ka magkahagad." ⁴¹ Sakali nila'anan e' sigām batu panambol kubul. Pahangad si Isa angamu'-ngamu' ni Tuhan. "O Mma'," yukna, "magsukul aku sabab takalenu pangamu'ku. ⁴² Kata'uwanku in ka'a akale na pa'in ma aku, sagō' paluwasku bissalaku itu ma sabab saga a'a itu supaya sigām am'nnal in ka'a bay amapi'itu aku." ⁴³ Pagubus bissalana itu, angalingan iya pakosog yukna. "Lasarus! Paluwas ka pi'itu." ⁴⁴ Magtūy paluwas a'a bay amatay. Masi saputna ma tape'-tanganna maka masih turung-mukana. Yuk si Isa ni sigām, "La'aninbi saputna ilu, bo' pasagarinbi iya pal'ngnganan di-na."

Pinagisunan si Isa bo' Sinaggaw

(Matiyu 26:1-5; Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2)

⁴⁵ Aheka saga a'a, bay pina'an ni si Mariyam, maka'nda' hinang si Isa itu ati magkahagad na sigām ma iya. ⁴⁶ Sagō' aniya' sigām kasehe'

pehē' ni saga Parisi anumbung pasal bay hinang si Isa. ⁴⁷ Angkanna saga Parisi maka saga imam nakura' bay amapagtipun Tumpukan Maghuhukum*. Yuk sigām, "Ai bahā' hinangtam ni a'a itu? Aheka na paltanda'an kainu-inuhan a'a, tahaning e'na. ⁴⁸ Bang iya pasangdantam," yuk sigām, "tantu magkahagad saga a'a kamemon ma iya. Ati pi'itu saga nakura' Rōm angamula bangsatam sampay langgaltam."

⁴⁹ Aniya' dakayu' anambung, ḫonna si Kayapas. Imam Muwallam iya ma tahun ina'an-i. Yuk si Kayapas itu, "Sali' halam aniya' panghatibi. ⁵⁰ Hatiunbi itu: padpad magmula katibu'ukan bangsatam kamemon, ahāp lagi' bang dakayu' a'a sadja amatay ganti'tam kamemon."

⁵¹ Ya pinagba'at itu e' si Kayapas ngga'i ka min baranna. Buwattē' pah'llingna sabab in iya Imam Muwallam ma tahun ina'an-i. Angkan tapagba'at e'na in si Isa subay pinapatay pangangganti' bangsa Isra'il. ⁵² Ngga'i ka hal bangsa Isra'il, sagwā' amatay iya pangangganti' saga panganak Tuhan ya apulak-palik ma kalahatalahan bo' supaya sigām pinapagdakayu'. ⁵³ Jari itu, tinagna'an min llaw ina'an-i, maggara' na saga a'a inān amapatay si Isa. ⁵⁴ Angkan iya mbal na patampal ni kaheka'an a'a mahē' ma lahat Yahudiya. Gom pa'in iya maka saga mulidna ala'an pehē' ni Epra'im, kauman ma bihing lahat

---

* **11:47** 11:47 Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' maka dda hekana ya amal'ngangan sara' Yahudi. Kaheka'anna Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

paslangan, ati maina'an iya pat'nna' maka saga mulidna.

⁵⁵ Manjari asekot na paghinang saga Yahudi ya niōnan Hinang Paglakad. Aheka saga a'a min kalahat-lahatan wa'i patukad ni Awrusalam magpandi sussi bo' supaya sigām manjari palamud ma paghinang. ⁵⁶ Amiha na pa'in sigām ma si Isa kalu iya ina'an ma Awrusalam, jari atipun pa'in sigām ma deyom langgal pagkulbanan, magkihaka sigām dangan maka dangan. Yuk sigām, "Ai ma pikilanbi? Pi'itu bahā' si Isa ni paghinangan? Arai' mbal, ā?" ⁵⁷ Buwattē' pagbissala sigām sabab aniya' bay panoho'an saga imam alanga maka saga Parisi, bang aniya' kono' makata'uwan kamaina'anan si Isa, subay pata'una magtūy saga nakura' supaya iya sinag-gaw.

12

*Si Isa Binu'usan Ns'llan Pahamut
(Matiyu 26:6-13; Markus 14:3-9)*

¹ Nnom llaw la'a bo' Hinang Paglakad, at'kka si Isa ni Betani, kaluma'an si Lasarus ya a'a bay pakallumna min kamatayna. ² Mahē' pa'in si Isa, sinakapan iya kinakan e' saga a'a mahē' pagmahaltabat sigām ma iya. Si Marta anabang magbowa bubuhatan, ati si Lasarus maka a'a kasehe'an ina'an dangkakanan maka si Isa. ³ Manjari itu ningā' e' si Mariyam tonga' kilu ns'llan pahamut, ḫonna narda. Ns'llan itu halam aniya' lamud-lamudna, ahalga' sidda. Binu'usan e' si Mariyam ns'llan pahamut itu ni tape' si Isa

bo' sapuhanna maka bu'unna. Asaplag deyom luma' e' hamut ns'llan e'.

⁴ Manjari anu'al si Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa. Ya na ko' itu a'a song anukbalan si Isa ni saga bantana. ⁵ "Oy!" yuk si Judas. "Arapun pahamut ilu pinab'llihan ati b'llihanna pamuwan ma saga a'a miskin. Halga'na ilu sali' gadji dantahun." ⁶ Buwattē' bissala si Judas inān ma sabab pilliyu iya, ngga'i ma sabab lasana ma saga miskin. Bay pangandol ma iya sīn kamuliran inān, bo' pa'in anangpas iya angā' sīn minnē'.

⁷ Manjari yuk si Isa, "Pasagarin d'nda itu. Tu'ud pangawal e'na ma llaw kapangubul aku.

⁸ Aniya' na pa'in kamiskinan tabangbi, sagō' aku itu mbal taptap ma ka'am."

⁹ Pasalta' aheka a'a makata'u in si Isa ina'an ma Betani, angkan sigām pina'an. Ngga'i ka hal si Isa ya sababanna, tu'ud sigām bilahi ang'nda' si Lasarus, ya bay pinakallum e' si Isa. ¹⁰ Angkan magisun saga imam alanga amapatay isab si Lasarus. ¹¹ Buwattē' pagisun sigām, sabab min si Lasarus angkan aheka saga Yahudi papinda angandol na ma si Isa.

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam

(Matiyu 21:1-11; Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40)

¹² Pagk'llat llaw dakayu', takale e' ba'an an a'a magtimukan ma Hinang Paglakad in si Isa ilu ma labayan tudju ni Awrusalam. ¹³ Jari itu anagpe' sigām saga engas-engas dahunan ati paluwas

sigām pehē' anampang si Isa. Angalingan sigām pakosog, yuk sigām,
"Mahaldika'!"

Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan pi'itu!

Bang pa'in binarakatan sultan bangsa Isra'il!"

¹⁴ Aniya' dakayu' anak kura' bay tabāk e' si Isa pangura'anna, buwat tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i,

¹⁵ "Ka'am saga a'a Awrusalam, da'a kam tināw.
Ilu'un sultanbi angura' ma anak kura'."

¹⁶ Ma waktu ina'an-i halam tahati e' saga mulidna bang ai paniya' itu. Sagō' pagpole' si Isa ni sulga', yampa taentom e' sigām in pakaradja'an itu bay asal tasulat ma deyom Kitab. Maka taentom e' sigām bay hinang sigām inān ma iya.

¹⁷ Pinasaplag na pa'in suli-suli pasal si Isa e' ka-heka'an a'a bay makasabu ma iya waktu kapan-galinganna ma si Lasarus paluwas min kubul, maka kapamakallumna ma iya. ¹⁸ Angkan aheka paluwas min da'ira bo' anampang si Isa ma labayan, sabab takale e' sigām pasal hinang si Isa makainu-inu inān. ¹⁹ Sakali maghimumūngan saga Parisi, yuk-i, "Nda'unbi! Ameya' na ma iya saga a'a kamemon. Halam aniya' dapattam!"

Amissala si Isa Pasal Kamatayna

²⁰ Aniya' saga a'a bangsa Girik bay magdongan pina'an ni Awrusalam bo' anambahayang ma waktu Paghinang inān. ²¹ Pehē' sigām itu ah'lling ni si Pilip, yuk-i, "Tuwan, bilahi kami mag'nda' maka si Isa." Si Pilip itu dakayu' mulid si Isa,

a'a min kauman Betsaida mahē' ma lahat Jalil.
22 Pehē' si Pilip angahaka'an si Andariyas ati pehē' sigā karuwangan angahaka'an si Isa.

23 Anambung si Isa yukna, "Asekot na waktuku. Arai' na aku, in Anak Manusiya', pin-abangsa to'ongan. **24** B'nnal ya panapantunku itu ma ka'am, in dansolag bigi-tinanom* taptap na pa'in dansolag sat'ggol mbal tinanom ni tana'. Ma tana' pa'in, pahansul bo' patomo', ati bo' amuwan buwa' paheka. **25** Sapantun bigi-tinanom isab kitam manusiya'. Sasuku allogen kallum-baranna ma dunya itu, amutawan du kallum-nyawana min Tuhan. Sagō' sasuku mbal allogen kallum-baranna ma dunya, kakkal du kallum-nyawana sampay ni kasaumulan." **26** Yuk si Isa gi', "Sasuku bilahi maghinang ni aku subay ameya' ma aku. Manjari pi'ingga-pi'ingga papehē'anku, ina'an isab iya ameya' ma aku, maka sasuku maghinang ni aku pinalanga du e' Mma'ku."

27 Masi ah'lling si Isa, yukna, "Asusa deyom atayku ma buwattitu. Daka ai pangamu'ku. Parahing bahā' aku ni Mma'ku bo' mbal pat'kkana ni aku kabinasahan itu? Da'a na, sabab ya na itu maksudku pi'itu, subay labayanku kabinasahan itu." **28** Manjari anabbut si Isa ni Tuhan, yukna. "O Mma', paheya'un önnu."

Magtūy aniya' suwala min sulga' ah'lling, yukna, "Bay na paheyaku önku, maka paheyaku du pabalik."

---

* **12:24** 12:24 'Jimpaw' atawa 'tuwaliya.'

²⁹ Takale suwala itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an ati yuk kasehe', "Oy! L'ggon ko' inān."

Yuk kasehe', "Mala'ikat ko' inān amissala ni iya."

³⁰ Sagō' yuk si Isa ni sigām, "Suwala inān ngga'i ka ma kahāpanku sagō' ma kahāpanbi.

³¹ Ta'abut na waktu pangahukum saga manusiya' ma dunya. Ta'abut na waktu pamahalam kosog nakura' saitan, ya magagi ma babaw dunya itu.

³² Bang aku niangkat na ni hāg, bowaku du saga a'a kamemon ameya' ma aku." ³³ Binissala itu e' si Isa pamata'una ma saga a'a maina'an bang buwattingga kamatayna.

³⁴ Anambung saga a'a aheka inān ni si Isa, yuk sigām, "Bang ma Kitab in Al-Masi allum du salama-lama. Sagō' yuknu in Anak Manusiya' subay pina'angkat ni hāg pinapatay. Sai bahā' Anak Manusiya' itu?"

³⁵ Anambung si Isa, yukna, "Itiya' masih ma deyomanbi ya niōnan sawa, sagō' mbal at'ggol maitu. Sat'ggol iya masih gi' ma ka'am, subay palanjalbi l'ngnganbi bo' kam mbal kalendoman. Sabab sasuku lum'ngangan ma kalendoman, mbal kata'uwanne papehē'anna. ³⁶ Angkanna," yuk si Isa, "subay kam angadol ma sawa sat'ggol masih ma ka'am, supaya kam manjari panganak kasawahan." Aubus pa'in e' si Isa amissala, ala'an iya bo' palimbu min saga a'a inān.

Mbal na pa'in Magkahagad saga Yahudi

³⁷ Minsan aheka hinang makainu-inu bay tahi-nang si Isa ma pang'nda' sigām, masih sigām mbal

magkahagad ma iya. ³⁸ Jari tatuman ya tasulat ma deyom Kitab e' nabi Isaya, ya yuk-i,
"O Panghū', sai bay magkahagad ma haka kami?
Sai bay kapa'nda'an kawasanu?"

³⁹ Ya na itu po'onna angkan sigām mbal magkahagad, buwat tasulat e' si Isaya ma ayat dakayu', ya yuk-i,

⁴⁰ "Pinabuta sigām e' Tuhan supaya mbal maka'nda".

Nilimbuhan pikilan sigām supaya mbal makahati.

Jari mbal sigām papinda ni aku, yuk Tuhan,
bo' kauli'anku kasusahan sigām."

⁴¹ Binissala itu e' si Isaya sabab ta'nda'na sahaya si Isa, maka pinagpa'in iya e'na.

⁴² Malaingkan, aheka saga nakura' Yahudi magkahagad ma si Isa. Sagō' mbal sigām anulinnuli patampal pasal pagkahagad sigām, sabab tināw sigām ma saga Parisi. Tināw sigām pinaluwas tūy min deyom langgal ati mbal na pinasōd pabīng. ⁴³ Tu'ud sigām bilahi sinanglitinan e' pagkahi manusiya', labi gi' min sanglit min Tuhan.

⁴⁴ Manjari atanog e' si Isa amissala, yukna, "Sasuku magkahagad ma aku, ngga'i ka hal aku ya pagkahagadna, sagō' Tuhan isab, ya bay amapi'itu aku. ⁴⁵ Maka sasuku ang'nda' aku, ta'nda'na isab ya bay amapi'itu aku. ⁴⁶ Bay aku pi'itu ni dunya amuwan sawa ma pikilan manusiya', bo' supaya in sasuku magkahagad ma aku mbal paddas ma deyom kalendoman. ⁴⁷ Sasuku akale pandu'ku bo' mbal beya'na, ngga'i ka aku angahukum iya, sabab ngga'i ka

pangahukum ma manusiya' ya maksudku pi'itu ni dunya. Pi'itu aku supaya sigām lappasanku min hukuman dusa. ⁴⁸ Ma llaw kahinapusan aniya' du angahukum saga a'a ya anulak aku maka mbal anaima' pamandu'ku. Pamandu'ku ma sigām ya pangahukuman sigām ma llaw katapanan. ⁴⁹ Taluwa' ko' itu sabab ngga'i ka min pagnahu'-nahu'ku ya angkan aku amandu', sagō' min Mma'ku ya bay amapi'itu aku. Bay aku tinugpangan e'na bang ai subay pamandu'ku, maka bang buwattingga e'ku amandu'. ⁵⁰ Maka kata'uwanku in panoho'an Mma'ku itu amuwan kallum kakkal sampay ni kasaumulan. Angkan ai-ai pamissalaku ma manusiya' bay panoho'an aku asal e' Mma'ku."

13

Si Isa Angose'an Tape' saga Mulidna

¹ Sōng pa'in tinagna'an Hinang Paglakad, kinata'uwan asal e' si Isa ta'abut na waktu kala'anna min dunya bo' pabīng ni Mma'na. Bay na kalasahanna asal saga a'a suku'na ma dunya itu, sagō' pa'nda'anna sigām bang buwattingga kaheya lasana.

² Manjari pagabay kohap pa'in, magkakan disi Isa maka saga mulidna. Si Judas anak si Simun Iskariyut aibus na bay pinahōpan pikilan e' nakura' saitan subay anōngan si Isa ni saga bantana. ³ Kinata'uwan asal e' si Isa in iya baranna kabuwanan kapatut e' Mma'na Tuhan magagi ma kamemon. Kata'uwanna isab in iya bay pi'itu min Tuhan maka pabalik du iya ni Tuhan. ⁴ Jari pabuhat si Isa min pagkakanan ati

hurusanna dallapis badju'na bo' yampa a'ampi' maka jimpaw*. ⁵ Anumpahan iya bohe' ni deyom undam ati anagna' iya angose'an tape' saga mulidna pakaniya-pakaniya. Puwas e' sinapuhan e'na tape' sigām maka jimpaw ya pa'ampi'na. ⁶ Pagabutna ni si Simun Petros, yuk si Petros ni iya, "Panghū', kose'annu bahā' tape'ku?"

⁷ Anambung si Isa, yukna, "Mbal tahatinu buwattina'an bang ai hinangku itu sagō' tahatinu du ma sinosōng."

⁸ Yuk si Petros, "Mbal to'ongan pakose'ku tape'ku ma ka'a."

"Bang mbal kose'anku tape'nu," yuk sambung si Isa, "mbal ka mulidku."

⁹ Yuk si Simun Petros ma iya, "Na Panghū', bang buwattē' du, da'a hal tape'ku, kose'in sampay tanganku maka kōkku."

¹⁰ Anambung si Isa, yukna, "Bang a'a bay amandi alanu' na baranna. Hal tape'na la'a ya subay kose'anna pabīng. Ka'am kamemon, alanu' na pangatayanbi, haliyu sadja min a'a dangan ilu." ¹¹ Buwattē' pah'lling si Isa sabab kata'uwanna asal bang sai song anōngan iya ni saga bantana, angkan yukna in sigām alanu' pangatayan sigām kamemon, haliyu min a'a dangan.

¹² Aubus pa'in kinose'an e' si Isa tape' saga mulidna, abadju' iya pabīng bo' aningkō' ma baina. Atilaw iya ni saga mulidna, yukna, "Tahatibi bahā' bang ai bay hinangku itu ma

---

* **13:4** 13:4 'Jimpaw' atawa 'tuwaliya.'

ka'am? ¹³ Ônanbi aku Guru maka Panghū'. Taluwa' ko' inān, sabab gurubi du aku maka panghū'bi. ¹⁴ Manjari, pagka aku gurubi maka panghū'bi bay angose'an tape'bi, subay aku panunuranbi. Ka'am ilu subay isab magkose'an tape' sehe'bi dangan kam maka dangan. ¹⁵ Bay hinangku itu pamintānganbi, supaya aku panunuranbi magpareyo' atay. ¹⁶ B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, in banyaga' mbal alanga min nakura'na, maka sosoho'an mbal alanga min a'a anoho' iya. ¹⁷ Pagka tahatibi na pamandu'ku itu, tantu aheya kahāpan ma ka'am bang beya'bi du."

¹⁸ Yuk si Isa lagi', "Ngga'i ka ka'am kamemon ya pagsambatku itu. Kata'uwanku du bang sai bay tapene'ku ameya' ma aku. Sagō' subay du aniya' kamaujuran ma bay pinagkallam ma deyom Kitab, ya yuk-i, 'Nila'at du aku e' a'a dangkakanan maka aku.' ¹⁹ Haka'anta kam pasal itu ma halam lagi' pat'kka, jari bang pat'kka, b'nnalbi du bay pah'llingku tagna' ma pasalan baranku, hatina 'aku na Iya'. ²⁰ B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am," yuk si Isa, "sasuku anaima' a'a soho'ku, sali' baranku ya tinaima'. Maka sasuku anaima' aku, tataima'na isab ya bay amapi'itu aku."

*Haka si Isa Pasal A'a Sōng Anipu Iya
(Matiyu 26:20-25; Markus 14:17-21; Lukas 22:21-23)*

²¹ Aubus pa'in ah'lling si Isa itu, asasaw pangatayanna ati yukna ni saga mulidna, "B'nnal

llingku itu ma ka'am, aniya' dangan min ka'am song anukbalan aku ni saga bantaku."

²² Magpatong-piyatongi saga mulid. Tu'ud halam kinata'uwan e' sigām bang sai pinah'lling e' si Isa. ²³ Jari aniya' mulid dakayu', ya kalalasan si Isa, ina'an pasandig ma bihing si Isa. ²⁴ Sininyal mulid itu e' si Simun Petros ati yuk si Petros, "Tilawun kono' si Isa bang sai pah'llingna."

²⁵ Manjari pali'id mulid inān ni si Isa atilaw, yuk-i, "Panghū', sai bahā' anōngan ka'a ni bantanu?"

²⁶ Anambung si Isa, yukna, "Ya a'a buwananku tinapay aubus bay t'nno'anku ni loho', ya na ko' inān a'a-i." Sakali niā' tinapay e' si Isa, tin'nno'an e'na ni loho' bo' yampa pamuwanna ma si Judas anak si Simun Iskariyut. ²⁷ Pagā' tinapay itu e' si Judas, magtūy pahōp nakura' saitan ni deyom pikilanna. Yuk si Isa ni si Judas, "Dai'-dai'un na ya song hinangnu ilu." ²⁸ Halam aniya' minsan dangan min mulidna kasehe' makahati bang ai bay pah'lling si Isa ma si Judas e'. ²⁹ In iya asal amatuntul sīn sigām, angkan pangannal saga mulid kasehe' in si Judas sinō' am'lli sakap paghinang atawa sinō' amuwan tutulungan ma saga miskin. ³⁰ Manjari pagsambut pa'in tinapay e' si Judas, magtūy iya paluwas minnē'. Sangom na ma waktu he'-i.

Panoho'an Baha'u

³¹ Paglikut si Judas, yuk si Isa, "Buwattina'an pina'nda'an na kamahaldika'an ma aku, Anak Tuhan. Pina'nda'an isab kawasa Tuhan sabab min aku. ³² Jari bang kapa'nda'an kawasa

Tuhan sabab min aku, song isab pa'nda'anna pangamahaldika'na ma aku. Mbal na at'ggol.
³³ Na, saga anak-mulidku," yuk si Isa, "mbal na aku at'ggol maitu ma ka'am. Pihabi du aku, sagō' balikanku bay pangahakaku ma saga nakura' Yahudi: 'Mbal kam makapehē' ni papehē'anku inān.' ³⁴ Na, aniya' panoho'an baha'u pang'bbaku ma ka'am. Subay kam maglasa-liyasahi. Maglasa kam buwat kalasaku ma ka'am. ³⁵ Bang kam ganta' maglasa-liyasahi, minnē' kinata'uwan e' saga manusiya' kamemon in ka'am b'nnal mulidku."

Kapamalilu si Petros

(Matiyu 26:31-35; Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34)

³⁶ Yuk si Simun Petros ni si Isa, "Tuwan Panghū', pi'ingga ka?"

Yuk sambung si Isa, "Mbal na aku karon-ganannu ni papehē'anku he', sagō' parongan du ka ma sinosōng."

³⁷ "Tuwan," yuk si Petros ni iya, "angay aku mbal makarongan ma ka'a buwattina'an? Maglilla' aku pinapatay ma sababnu."

³⁸ Sinambungan iya e' si Isa, yukna, "Paglilla'nu bahā' barannu pinapatay ma sababku? B'nnal ya pangahakaku ma ka'a, ma mbal gi' angukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu."

14

Pinahantap e' si Isa Pangatayan saga Mulidna

¹ Yuk si Isa ni saga mulidna, "Da'a pasusahunbi deyom ataybi pasal llingku inān. Angandol sadja kam ma Tuhan maka angandol kam ma aku. ² Aheka pat'nna'an maina'an ma okoman Mma'ku Tuhan. Bang ngga'i ka b'nnal, bay du kam haka'anku. Pehē' du aku anagamahan ka'am pat'nna'an. ³ Na, bang aubus e'ku anagamahan kam pat'nna'an, pabalik du aku pi'itu angā' ka'am binowa pehē', supaya kitam magdakayu' pat'nna'an. ⁴ Kata'uwanbi isab labayan tudju ni papehē'anku."

Si Isa Lalabayan Tudju ni Mma'na

⁵ Yuk si Tomas ni iya, "Tuwan Panghū', mbal kata'uwan kami bang pi'ingga papehē'annu. Daka buwattingga e' kami makatullus pehē'!"

⁶ Yuk si Isa ma iya, "Aku ya labayan tudju ni Tuhan. Aku ya po'onan kasab'nnalan. Aku ya po'onan kallum. Halam aniya' makapehē' ni Mma'ku Tuhan bang ngga'i ka aku ya palabayanna. ⁷ Bang aku kata'uwanbi du, kata'uwanbi isab Mma'ku. Puwas min llaw itu kata'uwanbi du iya, maka ta'nda'bi."

⁸ Yuk si Pilip ni si Isa, "Tuwan Panghū', pa'nda'in Mma'nu ma kami, ati ka'amuhan kami."

⁹ Anambung si Isa, yukna, "T'ggol kamailuku na ma ka'am, Pilip, mbal gi' kata'uwanu aku bang sai? Sai-sai maka'nda' aku, sali' Mma'ku to'ongan ya ta'nda'na. Jari angay angkan yuknu in Mma'ku subay pina'nda'an ni ka'am? ¹⁰ Mbal ka bahā' am'nnal, Pilip, in aku maka Mma'ku dakayu' du? Saga pandu' bay pamandu'ku ma

ka'am inān, ngga'i ka min paghona'-hona'ku sagō' min Mma'ku, ya pataptap itu ma aku. Angahinang iya hinangna labay min aku." ¹¹ Yuk si Isa lagi', "Subay aku pagkahagadbi pagka yukku in aku maka Mma'ku dakayu' du. Sagō' bang aku ganta' mbal pagkahagadbi ma pamissalaku hal, pagkahagarunbi aku ma sabab saga hinang ya bay tahnangku. ¹² B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sai-sai taga-pangandol ma aku, tahnang e'na saga hinang bay hinangku. Maka pasōng lagi' saga hinangna min bay hinangku, sabab marai' na aku pehē' ni Mma'ku Tuhan. ¹³ Ai-ai amu'bi ni Mma'ku ma sabab aku ya panabbutanbi, hinangku du ma ka'am supaya aniya' mahaldika' ma Mma'ku sabab min aku. ¹⁴ Ai-ai amu'bi ni aku ma sabab ōnku ya panabbutanbi, paniya'ku sadja du ma ka'am."

Panganjanji' si Isa pasal Rū Sussi

¹⁵ Yuk si Isa lagi', "Bang aku kalasahanbi du, tantu beya'bi saga panoho'anku. ¹⁶ Angamu' aku ni Mma'ku ati aniya' paniya'na ma ka'am ganti'ku anabangan ka'am. Pataptap du iya ma ka'am saumul-umul. ¹⁷ Rū Tuhan ko' itu, ya pinagsambatan Rū kasab'nnalan. Mbal iya tataima' e' saga a'a mbal angisbat, sabab mbal ta'nda' e' sigām maka mbal takilā. Sagō' ka'am ilu, takilābi du Rū Tuhan sabab ilu iya ma ka'am maka pataptap ma deyom ataybi.

¹⁸ "Minsan aku ala'an min ka'am, mbal kam siya-siyaku. Pabalik du aku pi'itu ni ka'am. ¹⁹ Marai' na waktu in aku mbal ta'nda' e' saga a'a ya mbal angisbat Tuhan. Sagō' ta'nda'bi du

aku ati allum du kam salama-lama pagka aku ya asal allum. ²⁰ Ta'abut pa'in waktu ina'an, kata'uwanbi du in aku maka Mma'ku dakayu' du, maka kata'uwanbi isab in ka'am maka aku dakayu' du. ²¹ Sai-sai anaima' saga panoho'anku sampay ameya', ya ilu a'a alasa ma aku. Jari sasuku alasahan aku, kinalasan iya e' Mma'ku. Ya du aku alasahan iya, maka amakilā aku di-ku ma iya."

²² Sakali tinilaw si Isa e' si Judas, (ya ngga'i ka Judas Iskariyut.) "Panghū'," yukna, "ai sababna angkan hal kami ya pata'unu ma pasalnu, ngga'i ka manusiya' kamemon?"

²³ Anambung si Isa, yukna, "Bang a'a alasahan aku, tantu beya'na pamandu'ku. Jari kinalasan iya e' Mma'ku ati pina'an du kami maka Mma'ku pat'nna' ma iya. ²⁴ Sagō' bang a'a mbal alasa ma aku, mbal isab beya'na saga pandu'ku. Saga kabtangan ya takalebi min aku, ngga'i ka min hona'-hona'ku sagō' min Mma'ku, ya bay amapi'itu aku.

²⁵ "Bay na itu pamissalaku ni ka'am ma waktu kamaituku ma ka'am. ²⁶ Sagō' ma sinosōng pinandu'an du kam pasal kamemon e' Rū Sussi, ya pinabeya' e' Mma'ku anabangan ka'am paganti' min aku, maka amaentoman ka'am pasal kamemon bay pamandu'ku."

²⁷ Yuk si Isa lagi', "Ya pang'bbaku ma ka'am kasannangan atay. Kasannangan itu min aku asal, maka halam aniya' sali'na ma deyom dunya. Angkan yukku ma ka'am, da'a pasusahunbi ataybi maka da'a kam tināw. ²⁸ Bay na takalebi pah'llingku, ya yuk-i, 'Ala'an aku min

ka'am sagō' pabalik du aku pi'ilu ni ka'am.' Bang aku kalasahanbi, tantu du kam kinōgan pagka aku pehē' ni Mma'ku, sabab alanga iya min aku. ²⁹ Bay na itu pata'uku ma ka'am buwattina'an hinabuku halam lagi' ala'an, supaya aku pagkahagadbi bang ta'abut na waktu ina'an. ³⁰ Mbal na aku makat'ggol amissalahan ka'am, sabab marai' na at'kka nakura' saitan ya magagi ma babaw dunya itu. Mbal aku kapagagihan e'na, ³¹ sagō' subay anganad saga manusiya' kamemon in aku alasa asal ma Mma'ku, ya angkan aku amanuyu' angahinang ai-ai panoho'an Mma'ku ma aku.

"Na, sūng na," yuk si Isa. "Palanjal kitam minnitu."

15

Si Isa Dalil Dī Po'onan Tinanom

¹ Manjari itu magparalilan si Isa. Yukna ni saga mulidna, "Aku itu dalil dī po'onan tinanom, maka Mma'ku dalil a'a angayuput. ² Sinagpe' e'na kamemon kasangahanku ya mbal amuwān buwa', maka nihawanān e'na kamemon kasangahanku taga-buwa' bo' paganap buwa'na. ³ Ka'am ilu sali' dalil sanga ati hawananna ka'am maka saga lapal pamandu'ku ka'am. ⁴ Subay kam pat'ttog ma aku ati pat'ttog aku ma ka'am, sabab in sanga mbal abuwa'an di-na, luwal bang dalos maka po'onanna. Damikiyanna ka'am ilu, mbal kam makahinang ahāp luwal bang aku ya paralosanbi kakkal.

⁵ "Aku itu dī po'onan tinanom, bo' ka'am ya dalil kasangahanku. Sai-sai kam pat'ttog ma aku,

bo' aku isab pat'ttog ma iya, aheka buwa'na ma kaul maka pi'il. Sabab bang a'a ganta' autas min aku, halam aniya' tahinangna ahāp. ⁶ Sai-sai mbal pat'ttog ma aku, sali' iya dalil sanga asagpe', tinimanan maka alanosan di-na. Manjari saga sanga alanos itu tinimuk du bo' nilarukan ni deyom api tinunu'. ⁷ Sagō' bang kam pat'ttog ma aku, maka bang tau'bi pandu'ku ma deyom ataybi, nirūlan du kam e' Tuhan ma ai-ai amu'bi. ⁸ Bang kam amuwan buwa' paheka ma kaul maka pi'il, minahaldika' du Mma'ku, ati minnē' talhakit in ka'am mulidku sab'nnal-b'nnal.

⁹ "Alasa aku ma ka'am buwat kalasa Mma'ku ma aku. Da'a kam pabutas min lasaku. ¹⁰ Bang beya'bi saga panoho'anku, mbal du kam abutas min lasaku. Buwat aku, beya'ku asal saga panoho'an Mma'ku ma aku ati mbal aku abutas min lasana. ¹¹ Angkan buwattitu pah'llingku ma ka'am, supaya kam makahampit kakōran, halam aniya' kulangna. ¹² Ya na itu panoho'anku ma ka'am, subay kam maglasa-liyasahi buwat paglasaku ma ka'am. ¹³ Bang aniya' a'a lilla' amatay ma sabab lasana ma bagayna, mbal kaliyuhan lasa buwatté'. ¹⁴ Ka'am ilu, bagayku du kam bang hinangbi saga panoho'anku ma ka'am. ¹⁵ Mbal na kam ūnanku sosoho'an sabab sosoho'an itu mbal pinata'u bang ai na pa'in nihinang e' nakura'na. Saguwā' ka'am ilu bay na pata'uku pasal kamemon ya takaleku min Mma'ku, angkan kam ūnanku na saga bagayku. ¹⁶ Ngga'i ka ka'am ya bay amene' aku, sagō' aku ya bay amene' ka'am, maka bay angwakilan ka'am supaya aheka kahāpan tahinangbi,

kahāpan mbal apinda, sapantun kayu magbuwa' paheka. Jari ai-ai pangamu'bi ni Tuhan ma sabab ōnku ya panabbutanbi, tantu kam nirūlan e'na.
17 Ya itu panoho'anku: maglasa-liyasahi kam."

Kinab'nsihan saga Bebeya'an si Isa

18 Yuk si Isa ni saga mulidna, "Bang kam ganta' kinab'nsihan e' saga a'a mbal angisbat Tuhan, entomunbi aku. Ya du aku kinab'nsihan e' sigām dahū gi' min ka'am. **19** Bang bay kam dambeya'an maka saga a'a mbal angisbat e', bay du kam kinalasahan e' sigām pagka dambeya'an maka sigām. Sagō' saddī na kam. Bay kam pene'ku pinasaddī min saga a'a inān, angkan kam kinab'nsihan. **20** Entomunbi bay pah'llingku ma ka'am, ya yukku, 'In banyaga' mbal alanga min nakura'na.' Na, bang aku nakura'bi nila'at e' saga a'a inān, tantu isab ka'am nila'at du e' sigām. Bang sigām bay ameya' ma pamandu'ku, ameya' du isab sigām ma pamandu'bi. **21** Sagō' kinab'nsihan kam e' sigām maka nila'at ma sabab suku'ku kam. Tu'ud sigām halam makakilā ma Tuhan ya bay amapi'itu aku. **22** Bang bay halam aku pi'itu ni dunya amandu'an sigām, mbal sigām katōngan dusa. Saguwā' ma buwattina'an mbal na sigām makara'awa pasal saga dusa sigām. **23** Sai-sai ab'nsihan aku, ab'nsi isab iya Mma'ku. **24** Bang bay halam tahnangku ma pang'nda' sigām saga hinang ya mbal tahnang e' a'a saddī, halam du sigām bay katōngan dusa. Sagō' bay na ta'nda' e' sigām kahinanganku inān, malaingkan masi ab'nsihan aku maka Mma'ku. **25** Tantu du aku

kinab'nsihan e' sigām bo' supaya atuman ya bay tasulat ma Kitab, ya yuk-i, 'Kinab'nsihan aku e' sigām ma halam aniya' po'on sababna.' "

²⁶ Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Pi'ilu du ni ka'am Pananabang, hatina Rū Tuhan ya luwas min had-darat Tuhan. Angahaka ya kasab'nnalan pasal Tuhan. Papi'ituku iya ni ka'am min Mma'ku. Jari pagmailu na iya anaksi' iya ma sababku. ²⁷ In ka'am isab, anaksi' du isab ma sababku, sabab sehe'ku asal kam sangay min katagna'."

16

¹ Yuk si Isa ni saga mulidna, "Awalanku pangahakaku itu ma ka'am bo' supaya kam mbal ang'bba min pangandolbi ma aku. ² Ka'am ilu song mbal tinugutan pasōd ni deyom langgal e' saga nakura' agama. Maka at'kka du waktu, bang aniya' a'a amapatay ka'am, ya panganal sigām in hinang sigām maguyun maka kabaya'an Tuhan. ³ Angkan buwattē' hinang a'a ma ka'am sabab halam sigām bay makata'u pasalan Mma'ku atawa aku. ⁴ Haka'anta kam pasal itu supaya kam makaentom bang ta'abut waktu pamat'kka saga pakaradja'an itu. Nientom e'bi bay pangahakaku itu ma ka'am. Halam kam bay haka'anku dahū minnitu sabab masih aku bay ma ka'am."

Hinang Rū Sussi.

⁵ "Sagō' buwattina'an tugila'ku na ni ka'am sabab song na aku pabalik pehē' ni bay amapi'itu aku, bo' pa'in halam aniya' min ka'am atilaw aku bang pi'ingga aku. ⁶ Makalandu' na kasusahanbi

pagka kam kahaka'anku na. ⁷ Sagō' b'nnal sadja ya pangahakaku itu ma ka'am, aheya gi' kahāpan ma ka'am bang aku ala'an min ka'am. Sabab bang aku saupama bay mbal ala'an, mbal du pi'ilu ni ka'am ya Pananabang e'. Sagō' bang aku ala'an, papi'iluku du iya ni ka'am. ⁸ Pagpi'ilu pa'in Pananabang itu, amandu'an iya saga manusiya' ma dunya itu pasal dusa, maka pasal ka'adilan, maka pasal hukuman Tuhan. ⁹ Pinahati sigām e'na pasal dusa sigām pagga mbal magkahagad ma aku. ¹⁰ Pinahati isab sigām pasal ka'adilan, sabab in aku itu pehē' na ni Mma'ku ati mbal ta'nda'bi. ¹¹ Pinahati du isab sigām pasal hukuman Tuhan, sabab tahukum na nakura' saitan, ya magagi ma babaw dunya itu.

¹² "Aheka gi' pangahakaku ma ka'am," yuk si Isa, "sagō' mbal ta'anggapbi buwattina'an. ¹³ Subay na at'kka pi'ilu in Rū Kasab'nnalan, bo'yampa kam bowana ata'u pasal kasab'nnalan kamemon. Mbal iya amandu' min pagnahu'nahu'na, sagō' ai-ai takalena min Tuhan, ya na he' pamandu'na ma ka'am. Maka pinata'u kam e'na pasal pakaradja'an ya pat'kka ma sinosōng. ¹⁴ Pinagmahaldika'an isab aku, sabab kamemon ya pamata'u Rū Tuhan ma ka'am asal min aku. ¹⁵ Ai-ai palsuku'an Mma'ku, palsuku'anku du isab, angkan yukku ma ka'am, in kamemon pamata'u Rū Tuhan ma ka'am asal bay min aku."

Karukka'an maka Kalasigan

¹⁶ Yuk si Isa, "Mbal at'ggol, mbal na aku ta'nda'bi. Pagpuwas ina'an isab, mbal at'ggol ta'nda'bi du aku pabīng."

¹⁷ Magsuli-suli saga mulid si Isa kasehe'an, yuk sigām, "Ai bahā' hatina, ya yukna 'mbal na at'ggol ati mbal na iya ta'nda'tam, maka puwas ina'an-i mbal at'ggol ati ta'nda'ta iya pabīng?" Maka bay pah'llingna isab, ya yukna-i, 'sabab pehē' na iya kono' ni Mma'na?' ¹⁸ Ai bahā' hatina 'mbal na at'ggol?" Hē! Mbal tahati!"

¹⁹ Kinata'uwan asal e' si Isa in mulidna inān bilahi atilaw iya pasal bissalana. Angkan yukna ni sigām, "Bay yukku ma ka'am insini', 'mbal at'ggol ati mbal aku ta'nda'bi, maka mbal du isab at'ggol ati ta'nda'bi du aku pabīng.' Ya na itu bahā' pagtilaw-tilawanbi dangan maka dangan? ²⁰ B'nnal sadja pangahakaku itu ma ka'am, ka'am ilu maglemong du maka magdukka, salta' pa'in kinōgan saga a'a mbal angisbat Tuhan. Taluwa' du kam kasusahan sagō' papinda du susabi ni kalasigan. ²¹ Ya dalilna buwat d'nda anganak. Asusa iya sasangna song anganak. Sagō' pragma-luwasan pa'in anakna, mbal na taentomna p'ddi' bay kalabayanna. Gom pa'in iya kinōgan sabab aniya' onde'-onde' palahil ni dunya. ²² Damikiyanna ma ka'am. Ma buwattina'an asusa kam, sagō' mag'nda' du kitam pabīng. Manjari magkōg-koyag du kam to'ongan ma halam aniya' makala'anan kōg-koyagbi inān.

²³ "Bang ta'abut llaw pag'nda'tam pabalik mbal aniya' panilawanbi aku. B'nnal pangahakaku itu ma ka'am, ai-ai amu'bi ni Mma'ku ma sabab ūnku ya pamanyabutanbi, tantu kam nirūlan e'na. ²⁴ Dahū minnitu halam kam bay angamu' ai-ai ma sabab ūnku ya pamanyabutan. Angamu'

na kam, ati nirūlan sadja kam bo' ajukup kakōganbi."

Tara'ug saga A'a Mbal Angisbat Tuhan

²⁵ Yuk si Isa ni sigām, "Dahū, bay aku magparalilan, sagō' aniya' waktu mbal na aku magparalilan ma ka'am. Atampal sadja pamissalaku ma ka'am pasal Mma'ku. ²⁶ Ta'abut pa'in llaw ina'an-i, angamu' du kam ni Tuhan ma sabab ūnku ya pamanyabutanbi. Nggai ka na aku angamu'an ka'am ni Mma'ku, ²⁷ sabab Mma'ku alasa asal ma ka'am. Kinalasahan kam e'na ma sabab aku ya kalasahanbi maka ma sabab pam'nnalbi in aku bay pi'itu min Tuhan. ²⁸ Aho', bay aku pi'itu min Mma'ku Tuhan bo' pasampay ni dunya itu, ati ma buwattina'an ala'an na aku min dunya bo' pabīng pehē' ni Mma'ku."

²⁹ Yuk saga mulidna ni iya, "Buwattina'an ahangpat na pamissalanu, ngga'i ka bissala paralilan. ³⁰ Kata'uwan kami na in ka'a makasakupan kamemon. Mbal na kagunahannu akale ma panilaw saga a'a sabab kata'uwanu asal deyom pikilan sigām. Angkanna kami am'nnal to'ongan in ka'a bay pi'itu min Tuhan."

³¹ Yuk si Isa ma sigām, "Magkahagad na kam bahā' buwattina'an? ³² Sōng na waktu, arai' na to'ongan, in ka'am ilu magkaukanat du. Maglahian du kam ni kaluma'anbi pakaniyapakaniya ati bbahanbi du aku dangan-danganku. Sagō' ya b'nnalna, ngga'i ka aku dangan-danganku sabab pat'ttong du Mma'ku ma aku. ³³ Haka'anta na kam pasal itu kamemon bo'

supaya asannang deyom ataybi ma sabab kapameya'bi ma aku. Maitu ma dunya, bininasa du kam e' saga a'a mbal angisbat Tuhan, sagō' da'a kam tināw. Tara'ugku na sigām."

17

Pangamu'-ngamu' si Isa Pasal Baranna

¹ Akatis pa'in itu binissala e' si Isa, pahangad iya tudju ni sulga' anabbut ni Tuhan. "O Mma'," yukna, "ta'abut na waktu. Mahaldika'un aku, Anaknu, supaya aku makamahaldika' ka'a. ² Bay aku kawakilannu magagi ma manusiya' kamemon bo' supaya buwananku kallum kakkal ni sasuku a'a ya pamasuku'nu aku. ³ Buwattitu hatulan kallum kakkal itu: sasuku ata'u ma ka'a in ka'a Tuhan tunggal sab'nnal-b'nnal, maka makata'u isab ma si Isa Al-Masi ya papi'itunu ni dunya, aniya' na kallumna kakkal ni kasaumulan. ⁴ Bay na patuwa'ku kabangsanu maitu ma dunya, sabab atalus na e'ku saga hinang bay pamahinangnu aku. ⁵ O Mma', mahaldika'un aku mailu ma pajātannu,* buwat bay mahaldika'ku ma halam lagi' aniya' dunya pinapanjari."

Angamu'-ngamu' si Isa pasal Saga Mulidna

⁶ "Bay na ka pata'uku ni saga a'a ya pamasuku'nu aku maitu ma dunya. Suku'nu asal sigām, ati pasuku'nu sigām ma aku. Tabeya' e' sigām lapal palmannu, ⁷ maka kinata'uwan e' sigām in kamemon pamuwannu aku, asal min ka'a. ⁸ Bay na pasampayku ni sigām lapal

---

* **17:5** 17:5 'Pajātan', hatina 'haddarat' atawa 'matahan'.

pamuwannu aku, maka tataima' na e' sigām. Kinata'uwan na e' sigām in aku sab'nnal-b'nnal deyo' bay min ka'a, maka magkahagad na sigām in ka'a bay amapi'itu aku.

⁹ "O Mma', amu'anku junjung saga a'a itu. Ngga'i ka manusiya' kamemon ya amu'anku itu, luwal saga a'a ya pamasuku'nu aku, sabab suku'nu du isab. ¹⁰ Ma ka'a asal suku'ku kamemon, maka ma aku isab suku'nu kamemon. Talhakit isab kabangsaku ma sabab saga a'a ya suku'ku itu. ¹¹ Na, marai' na aku pabalik pi'ilu ni ka'a. Sōng na bbahanku dunya itu, sagō' in sigām suku'ku itiya' masi ma dunya. O Mma'ku Sussi, hampanin sigām sabab min barakat ūnnu, ya ūn bay pamuwannu aku, bo' supaya sigām magdakayu' atay buwat kita. ¹² T'ggolku masi maitu ma saga a'a ya pamasuku'nu aku, bay sigām hampananku min barakat ūnnu, ūn bay pamuwannu aku. Bay sigām tunggu'anku angkan halam aniya' min sigām bay amutawan min ka'a. Halam aniya' alungay min ka'a, luwal dakayu', ya ganta'anna pabutawan, ati minnē' atuman du pa'in in bay pinagba'at ma deyom Kitab."

¹³ Angamu'-ngamu' lagi' si Isa, yuk-i, "Na, Mma', marai' na aku pabalik pi'ilu ni ka'a. Angkan ko', t'ggolku masi ma dunya itu pamandu'ku na pa'in llingku itu bo' aheya kakōgan saga mulidku, luwas isab min kakōganku. ¹⁴ Bay na pasampayku palmannu ni sigām ati kinab'nsihan e' saga a'a ya mbal angisbat ka'a, sabab magsaddī sigām maka a'a he'. Pasali' sigām ni aku, sabab ya du aku halam aniya'

lamudku ma saga a'a ya mbal angisbat ka'a ma dunya itu. ¹⁵ Mbal aku angamu' subay pala'annu saga a'a suku'ku min dunya. Ya amu'ku bang pa'in sigām hampanannu bo' mbal tapagagihan e' nakura' saitan, ya patila'atun. ¹⁶ Pasali' sigām ni aku, pagka ngga'i ka dunya itu ya lahat sigām luggiya'. ¹⁷ Pasaddihun maka sussihun sigām supaya sigām ma ka'a sadja. Ya panussi sigām pandu'nu b'nnal, hatina palmannu. ¹⁸ Bay sigām soho'ku pehē' ni saga a'a ma dunya, buwat bay panoho'nu aku pi'itu ni deyom dunya. ¹⁹ Ma sabab sigām, ya angkan aku magpasuku' di-ku ma ka'a, supaya sigām suku'nu to'ongan.

²⁰ "Ngga'i ka hal saga mulidku ītu ya amu'anku," yuk si Isa, "sagō' saga a'a kamemon ya song magkahagad ma aku ma sabab lapal sigām. ²¹ O Mma', angamu' aku junjung ni ka'a, bang pa'in sigām da'atay buwat kita, sabab pataptap na pa'in ka ma aku, maka pataptap isab aku ma ka'a. Mura-murahan, bang pa'in sigām pat'ttog ma kita, bang pa'in isab sigām magdakayu' atay kamemon supaya magkahagad saga a'a ma dunya in ka'a bay amapi'itu aku. ²² Bay sigām pabangsaku buwat bay pamabangsanu ma aku, supaya sigām magdakayu' atay buwat kita. ²³ Hatina pataptap aku maina'an ma sigām buwat ka'a pataptap asal ma aku, bo' supaya sigām da'atay to'ongan. Jari minnē' kinata'uwan e' saga a'a ma dunya itu in ka'a bay amapi'itu aku, maka kinata'uwan isab in saga a'a magkahagad ma aku kalasahannu du buwat panglasanu ma aku.

²⁴ "O Mma'! Bay pamasuku'nu aku saga a'a

itu, ati kabaya'anku sigām subay parongan ma aku, bo' sigām maka'nda' sahaya ya pamuwannu aku. Sabab kalasahannu aku asal ma halam gi' aniya' dunya. ²⁵ O Mma', a'adil ka. Mbal ka kinata'uwan e' saga a'a porol ma dunya itu, sagō' aku itu makata'uwan ka'a du. Maka saga a'a suku'ku itu, ata'u isab sigām in ka'a bay amapi'itu aku. ²⁶ Bay na ka pata'uku ma sigām, maka pata'uku na pa'in bo' supaya sigām pahōpannu lasa tudju ni pagkahi sigām, buwat lasanu ma aku. Pata'uku isab sigām supaya aku pataptap ma deyom atay sigām."

18

Panaggaw ma si Isa

(*Matiyu 26:47-56; Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53*)

¹ Aubus pa'in e' si Isa angamu'-ngamu' ni Tuhan, ala'an iya maka saga mulidna tudju ni dambilan sapa' Kedron. Aniya' kabbun kayu jaitun maina'an ati pasōd disi Isa pehē'.

² Na, kinata'uwan e' si Judas bang pi'ingga ya papehē'an si Isa sabab araran iya maka saga mulidna bay magtimuk maina'an. Si Judas itu a'a song anōngan si Isa ni saga bantana. ³ Jari pina'an si Judas ni kabbun inān angamaliman damba'an sundalu bangsa Rōm maka saga bag'llal bay pinabeya'an iya e' saga imam alanga maka saga Parisi. Magtakos sigām maka aniya' suwariyan maka palita'an binowa e' sigām. ⁴ Kinata'uwan asal e' si Isa kamemon ya song makani-iya, angkan iya pasōng pasampang ni saga a'a inān. Yukna ni sigām, "Sai pihabi?"

⁵ Yuk sigām, “Piha kami si Isa a'a Nasaret.”

“Aku na ko' itu,” yuk si Isa. Si Judas, ya a'a anukbalan si Isa ni saga bantana, ina'an an'ngge maka saga a'a inān. ⁶ Pagpa'in si Isa, “Aku na ko' itu”, magtūy sigām pasuhut pahantak. ⁷ Jari atilaw si Isa pabalik, yukna, “Sai pihabi?”

Yuk sambung sigām, “Si Isa, a'a min Nasaret.”

⁸ Jari ah'lling si Isa, yukna, “Bay na kam haka'anku, aku na ko'. Bang aku ya pi-habi, na pasagarinbi saga sehe'ku itu amole'.”

⁹ Buwattitu pah'llingna bo' aniya' kamaksuran ma bay pangamu'-ngamu'na ni Mma'na Tuhan, ya yuk-i, “O Mma', halam aniya' pabutawan minsan dakayu' min saga a'a bay pamasuku'nu aku.”

¹⁰ Magtakos asal si Simun Petros, jari niurusan e'na kalisna bo' lagutna sosoho'an Imam Muwallam inān. Ya tauwa' taingana kowan, autas magtūy. Ôn sosoho'an itu si Malkus. ¹¹ Yuk si Isa ni si Petros, “Pabalikun pakokosnu ni tagubanna. Akuhanku du kamemon kabinasan ilu pamakadal ma aku e' Mma'ku.”

¹² Manjari sinaggaw si Isa e' saga sundalu maka nakura' sigām maka saga bag'llal Yahudi, ati niengkotan. ¹³ Binowa iya e' sigām pehē' ni si Annas dahū. Si Annas itu mato'a si Kayapas, Imam Muwallam ma tahun ina'an.

¹⁴ Bay angahūg gara' si Kayapas ma saga nakura' Yahudi, ya yukna ahāp lagi' bang dakayu' du a'a amatay pangangganti' saga a'a kamemon.

*Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Matiyu 26:69-70; Markus 14:66-68; Lukas 22:55-57)*

¹⁵ Na, paturul ma si Isa si Simun Petros maka mulid dakayu'. Mulid dakayu' itu magkata'u asal maka Imam Muwallam, angkan iya makabeya' ma si Isa sampay pasōd ni deyom halaman luma' Imam Muwallam he'. ¹⁶ Sagō' si Petros iya ta'bba ma luwasan lawang. Daipara paluwas pabīng mulid si Isa dakayu' he', bo' ama'id min d'nda anunggu'an lawang bang pa'in bowana si Petros pasōd. ¹⁷ Tinilaw si Petros e' d'nda ma lawang inān, yuk-i, "Bang aku mbal alaung, dakayu' mulid ka ma a'a itu."

Amalilu magtūy si Petros. "Ē, ngga'i ka!"
yukna.

¹⁸ Na, ahaggut sangom inān, angkan saga sosoho'an maka saga bag'llal bay angandokot api, ati ina'an sigām magt'nggehan ma sakalibut api magdangkahan. Pina'an isab si Petros patimbul ni sigām.

*Si Isa Sinumariya e' Imam Muwallam
(Matiyu 26:59-66; Markus 14:55-64; Lukas 22:66-71)*

¹⁹ Manjari si Annas, ya bay Imam Muwallam, amariksa' si Isa ma pasal saga mulidna maka ma pasal pamandu'na. ²⁰ Anambung si Isa, yukna, "Bay aku amandu'an saga a'a kamemon ma mata mairan. Ai-ai pamandu'ku bay pah'lingku ma pagtimukan saga Yahudi, ma deyom kalanggal-langgalan maka ma langgal pagkulbanan. Halam aniya' bay pamandu'ku ma kalimbungan a'a.

21 Angay aku tilawnu? Tilawun saga a'a bay akale ma pamandu'ku. Tilawun sigām bang ai bay pamandu'ku. Kinata'uwan asal e' sigām."

22 Pagbissala pa'in itu e' si Isa, magtūy iya sinampak e' dakayu' jaga bay maina'an, ati yukna ni si Isa, "Halam bahā' aniya' addatnu anambungan Imam Muwallam buwattilu!"

23 Sinambungan jaga inān e' si Isa, yukna, "Bang hati' asā' pah'lingku ma Imam Muwallam, haka'in saga a'a kamemon ma pagsara'an itu bang ai kasā'an llingku. Sagō' bang halam aniya' sā'na, angay aku sampaknu?" **24** Puwas e', ma masih niengkotan si Isa, tinandanan na iya e' si Annas pehē' ni si Kayapas, ya Imam Muwallam.

Amalilu Pabīng si Petros

(Matiyu 26:71-75; Markus 14:69-72; Lukas 22:58-62)

25 Ina'an masih si Simun Petros an'ngge ma parangkahan. Tinilaw iya e' saga sehe'na magt'nggehan, yuk-i, "Ka'a, mulid ka bahā' ma a'a inān?"

Amalilu magtūy si Petros. "Ngga'i ka," yukna.

26 Ina'an isab dakayu' sosoho'an Imam Muwallam, sugsug ni a'a bay autas taingana e' si Petros. Yuk sosoho'an itu ni si Petros "Ngga'i ka ka'a bahā' bay ta'nda'ku ameya' ma a'a inān hinabuna ma kabbun?"

27 Amalilu si Petros pabīng. "Ngga'i ka," yukna. Magtūy angukku'uk manuk.

Si Isa Binowa Paharap ma Gubnul Pilatu

(Matiyu 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Lukas 23:1-5)

²⁸ Dai' llaw pa'in, pininda si Isa min luma' si Kayapas tudju ni astana' gubnul bangsa Rōm. Sagō' saga nakura' Yahudi halam bay pasōd ni deyom astana' sabab makabatal kono' bang sigām pasōd ni deyom luma' ngga'i ka luma' Yahudi, ati mbal sigām makajari palamud mag-jamu ma Hinang Paglakad. ²⁹ Angkan paluwas gubnul Pilatu ni sigām bo' atilaw, yukna, "Ai panuntutanbi a'a itu?"

³⁰ Yuk sambung sigām, "Mbal du bay tukbalan kami a'a itu ni ka'a bang halam aniya' dusana."

³¹ "Na," yuk si Pilatu ni sigām, "ka'am na angahukum iya ma buwat kal'ngnganan sara'bi."

Anambung saga Yahudi, yuk sigām, "Halam aniya' kapatut kami amat'nna' hukuman ni kamatay minsan ma sai." ³² Buwattē' kahālanna bo' supaya magmaksud bay pah'lling si Isa dahū pasal buwattingga kamatayna.

³³ Pasōd si Pilatu ni deyom astana' pabīng ati soho'na si Isa binowa patampal ni iya. Yukna ni si Isa, "Ka'a ilu, sultan ka bahā' ma bangsa Yahudi?"

³⁴ Yuk sambung si Isa, "Ya patilawnu itu, min paghona'-hona'nu bahā', atawa aniya' a'a saddī bay angahaka'an ka'a ma pasalanku?"

³⁵ Anambung si Pilatu, yukna, "Oy! Panganalnu aku itu Yahudi bahā'! Saga bangsanu du maka saga nakura' kaimamanbi ya bay anuk-balanan ka'a pi'itu ni aku. Angay, ai dusanu?"

³⁶ Anambung si Isa, yukna, "Ya pagsultananku ngga'i ka maitu ma dunya. Abila bay maitu ma dunya, bay du angatu saga bebeya'anku bo' aku

mbal tasaggaw e' saga nakura' Yahudi. Aho', ngga'i ka maitu pagsultananku."

³⁷ Jari tinilaw iya e' si Pilatu, yukna, "Bang buwattilu, sultan ka bahā'?"

Yuk sambung si Isa, "Ka'a ya ah'ling in aku sultan. Ya na itu sababanna angkan aku ni-anakan maka angkan aku pi'itu ni dunya, supaya aku makapamissala ma pasal kasab'nnalan. Sasuku ameya' ma kasab'nnalan akale du ma aku."

³⁸ Yuk si Pilatu, "Ai bahā' in kasab'nnalan?"

*Si Isa Pinat'nna'an Hukuman ni Kamatay
(Matiyu 27:15-31; Markus 15:6-20; Lukas 23:13-25)*

Apuwas pa'in ina'an-i, paluwas si Pilatu pehē' ni saga Yahudi ati yukna ma sigām, "Halam aniya' tapingku sababan pangahukumanku a'a itu. ³⁹ Sagō' kahaba' waktu paghinang Hinang Paglakad, ya kabiyaksahanbi subay aniya' dakayu' pilisu paluwasku. Bilahi kam bahā' bang paluwasanku ka'am sultan bangsa Yahudi itu?"

⁴⁰ Magpangolang saga a'a inān, yuk-i, "Da'a bang a'a ilu-i. Si Barabbas ya kabaya'an kami." Na, mundu asal si Barabbas.

19

¹ Manjari itu magpanoho'an si Pilatu in si Isa subay niraplosan. ² Puwas e' aniya' bahan itinggan tinabid e' saga sundalu, nihinang sali' luwa korona pamaporong kōk si Isa. Pinajubahan isab iya e' sigām maka juba taluk. ³ Patampal sigām ni iya magbalik-balik bo' magtunggīng. Yuk pagtunggīng sigām, "Mahaldika! Mahaldika!"

Sultan Yahudi!" Jari pinagsampak iya e' sigām ma baihu'na.

⁴ Paluwas pabīng si Pilatu amissalahan saga a'a magtimukan inān, yukna, "Nda'unbi. Itiya' si Isa paluwasku ni ka'am bo' supaya kata'uwanbi halam aniya' tabākku sababanna pamat'nna'anku iya hukuman." ⁵ Jari paluwas isab si Isa. Masi gi' bahan itingan paporong ma kōkna, maka masih gi' jubana taluk. Yuk si Pilatu ni saga a'a, "Nda'unbi. Ya na itu a'a!"

⁶ Pag'nda' pa'in saga imam alanga maka saga jaga langgal ma si Isa, magtūy sigām magpan-golang, yuk-i, "Papatayun iya! Lansangun iya ni hāg!"

Yuk si Pilatu ni sigām, "Baya'-baya'bi na! Ngā'unbi bo' ka'am na angalansang iya ni hāg. Sagō' bang ma aku, halam aniya' sababanna tabākku pamat'nna'an iya hukuman ni kamatay."

⁷ Yuk saga Yahudi inān ni iya, "Aniya' sara' kami, yukna, a'a ilu subay pinapatay sabab magpina'in iya in iya kono' Anak Tuhan."

⁸ Makakale pa'in si Pilatu ma lling saga a'a itu, gom pa'in pasōng gawana. ⁹ Binowa e'na si Isa pasōd pabalik ni deyom astana' bo' tilawna, yukna, "Minningga ka?" Sagō' halam anambung si Isa. ¹⁰ Yuk si Pilatu ni iya, "Angay? Mbal aku sambungannu bahā'? Kalu mbal kata'uwan-nu aniya' kapatutku amaluhaya ka'a. Maka aniya' kapatutku angalansang ka'a ni hāg bo' ka pinapatay."

¹¹ Anambung si Isa, yukna, "Bang ngga'i ka ya Tuhan amuwanan ka'a kapatut, halam aniya'

kapatutnu amapatay aku. Angkanna a'a bay anukbalan aku ni ka'a aheya gi' dusana min dusanu."

¹² Puwas e' amiha lawang si Pilatu pamaluhayana ma si Isa. Sagō' magpangolang na pa'in ba'anah Yahudi he', yuk sigām, "Bang ka'a amaluhaya a'a ilu, ngga'i na ka bagay Sultan Mahatinggi. Sai-sai magsultan-sultan dina magbanta du maka Sultan Mahatinggi."

¹³ Pagkale pamissala saga a'a inān e' si Pilatu, binowa e'na si Isa paluwas. Ati aningkō' si Pilatu ma pangahukuman, ya ma halaman niōnan Halaman Batu. (Gabbata ūnna bang ma bahasa Hibrani.) ¹⁴ Llaw pagsakap jamu, ma Hinang Paglakad ko' inān, maka song ugtu llaw na. Jari pagtingkō' si Pilatu, yukna ni saga a'a, "Ilu na Sultanbi!"

¹⁵ Sagō' magpangolang sadja saga a'a inān, yuk sigām, "La'anin iya! La'anin! Lansangun iya ni hāg!"

Tinilaw sigām e' si Pilatu, yukna, "Papatayku bahā' sultanbi?"

Anambung saga imam alanga, yuk-i, "Halam aniya' sultan kami, luwal Sultan Mahatinggi ma Rōm!"

¹⁶ Ya katapusanna, ni'nde'an si Isa e' si Pilatu pehē' ni kaimaman e', supaya iya pinalansang ni hāg pinapatay.

Si Isa nilansang ni hāg

(Matiyu 27:32-44; Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43)

Manjari binowa na si Isa e' saga sundalu.

¹⁷ Paluwas iya min da'ira maka e'na ananggung

hāg ya song pangalansangan iya. Patudju iya ni lugal niōnan Peya'-peya' Kōk. (Golgota ūnna bang ma bahasa Hibrani.) ¹⁸ Pagmahē' pa'in, nilansang si Isa ni hāg e' saga sundalu ati pinat'ngge hāg e'. Aniya' isab duwangan l'lla nilansang ni hāg sigā min bihing si Isa karuwambila'. ¹⁹ Aniya' sulat pamata'u bay sinulat e' gubnul Pilatu, sinō' pinehē' ni diyata' hāg si Isa. Yuk sulat e', "SI ISA A'A NASARET, SULTAN BANGSA YAHUDI." ²⁰ Aheka a'a bay makabassa sulat itu sabab asekot ni Awrusalam lahat pamapatayan si Isa inān, maka sulat itu bay tasulat ma bahasa Hibrani maka ma bahasa Rōm maka ma bahasa Girīk. ²¹ Mbal bilahi saga imam alanga ma bay tasulat e' sultan, angkan yuk sigām pehē' ni si Pilatu, "Da'a sulatun 'Sultan bangsa Yahudi.' Sulatun, 'A'a magpina'in in iya sultan Yahudi.' "

²² Anambung si Pilatu, yukna, "Bay na tasulat sulatku."

²³ Talansang pa'in si Isa ni hāg e' saga sundalu, ningā' e' sigām s'mmekna ati binahagi' mpat pamahagi' sigām dangan maka dangan. Aniya' gi' dakayu' badju' si Isa dalos hinangganna. ²⁴ Magsuli-suli saga sundalu, yuk-i, "Da'a gese'ta badju' itu. Ahāp lagi' pagtokoranta bo' kata'uwanta bang sai kat'nna'anna." Pagka buwattē' hinang saga sundalu inān aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,

"Kapagbahagi'an s'mmekku e' saga a'a.
Kapagtokoran e' sigām badju'ku bang sai kat'nna'anna."

²⁵ Na, ina' si Isa, maka danakan ina'na, maka si Mariyam h'nda si Klopas, maka si Mariyam min lahat Magdala, ina'an magt'nggehan ma bihing hāg bay pangalansangan si Isa. ²⁶ Ta'nda' e' si Isa ina'na maka dakayu' mulidna ya kalasahanna an'ngge maina'an, ati yukna ni ina'na, "Ina', anaknu na mulid ilu." ²⁷ Yukna isab ni mulidna inān, "Ilu na ina'nu." Angkanna, puwas min llaw ina'an, ina' si Isa bay binowa e' mulid inān paokom ma iya.

Kamatay si Isa

(*Matiyu 27:45-56; Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49*)

²⁸ Manjari itu kinata'uwan e' si Isa ajukup na kamemon bay pamahinang ma iya. Sakali yukna, "Patay bohe' aku." Buwattē' pah'llingna bo' aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyom Kitab. ²⁹ Aniya' maina'an dakayu' pogapoga isihan binu al'ssom, angkan saga sundalu bay angal'ggoman l'ppus ni deyom binu he'. Pinasagnat e' sigām ni tōng kayu-kayu bo' yampa pina'abut pehē' ni bowa' si Isa. ³⁰ Makas'ssop pa'in si Isa ma binu, yukna, "Atalus na hinangku." Jari patoyok kōkna maka ab'kkat napasna.

³¹ Na, pagka llaw Juma'at na, angamu' saga nakura' Yahudi pehē' ni si Pilatu, sinō' pinōngan tape' saga a'a t'llungan bay nilansang ni hāg inān, bo' supaya al'kkas amatay, jari tapareyo' min hāg ma halam gi' ta'abut llaw Sabtu'. Mbal bilahi saga nakura' bang patay inān paddas pinasagaran ma hāg sampay ma llaw Sabtu', sabab ya na llaw landu' ahalga' ma bogbog

sigām. ³² Angkan pehē' saga sundalu amōngan tape' saga a'a duwangan bay nilansang ni hāg sambeya' maka si Isa, ubus tape' dangan bo' dangan. ³³ Sagō' maka'abut pa'in sigām ni si Isa, ta'nda' e' sigām in iya amatay na asal, angkan halam kala'usan pinōngan tape'na. ³⁴ Gom pa'in nihiyak kīdna maka budjak e' dakayu' sundalu inān ati paluwas magtūy laha' maka bohe'. ³⁵ A'a bay makanyata' ya tahanang itu ma si Isa, sinulat e'na saga pakaradja'an itu supaya kam magkahagad isab. Kapangandolan panaksi' a'a anulat itu, maka kata'uwanna b'nnal asal bissalana. ³⁶ Pat'kka buwattitu supaya aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Halam aniya' to'olangna apōng minsan dakayu'." ³⁷ Maka aniya' gi' ayat Kitab dakayu', ya yuk-i, "Ang'nda' du sigām ma a'a bay tahiyak e' sigām."

Pagkubul ma si Isa
(Matiyu 27:57-61; Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56)

³⁸ Puwas e' aniya' dakayu' a'a min lahat Arimati pehē' ni si Pilatu. Ônna si Yusup, mulid si Isa bay maglimbung pasal kapagmulidna sabab tināw nila'at e' saga nakura' Yahudi. Pehē' si Yusup itu ni si Pilatu ama'id angā' mayat si Isa. Pinatugutan iya e' si Pilatu angkan iya pina'an amareyo' mayat si Isa min hāg. ³⁹ Sehe'na si Nikudimas, ya bay pehē' ni si Isa waktu sangom. Si Nikudimas itu amowa saga limampū'

kilu laksi', mira maka alos*, pinaglamugay. ⁴⁰ Manjari niā' mayat si Isa e' saga a'a duwangan itu bo' yampa sinaput e' sigā maka kuku pote' pinabeya'an laksi', buwat addat bangsa Yahudi bang amahilala' patay. ⁴¹ Aniya' kabbun ma atag bay pamapatayan si Isa, maka aniya' ma deyom kabbun inān pangubulan baha'u bay kinehean ma deyom batu. Halam gi' aniya' bay takubul maina'an. ⁴² Jari itu, pagka song sangom Sabtu' na, kinubul mayat si Isa maina'an sabab asekot du pangubulan inān ni bay pamapatayan iya.

20

Kubul Halam Maga'a

(Matiyu 28:1-8; Markus 16:1-8; Lukas 24:1-12)

¹ Pagdai' llaw pa'in ma llaw Ahad, ma halam gi' apote' sobangan, pehē' ni kubul si Mariyam, d'nda min lahat Magdala. Ta'nda'na in batu panambol lowang kubul bay na nila'anan. ² Sakali paragan iya pehē' angahaka'an si Simun Petros maka mulid dakayu', ya kinalasahan asal e' si Isa. Yuk si Mariyam ni sigā, "Halam na maina'an Panghū'tam. Aniya' bay angala'anan iya min deyom kubul maka mbal kata'uwan kami bang maingga pamat'nna'an sigām ma iya."

³ Manjari si Petros maka mulid dakayu' magdai'-dai' pehē' ni kubul. ⁴ Paragan sigā karuwangan sagō' al'kkas gi' mulid dakayu' min si Petros, ati makarahū iya at'kka ni kubul. ⁵ Pakuru' iya pasīb ni deyomna ati ta'nda'na saga

---

* **19:39** 19:39 'Mira maka alos:' ginis pahamut ya ginuna pangapul.

saput maina'an, sagō' halam iya pasōd. ⁶ Jari at'kka na si Petros min buli'anna ati patūy pasōd ni deyom kubul. Ta'nda'na saput si Isa pat'nna'an di-na maina'an, ⁷ maka ta'nda'na turung-mukana palūn. Saddī kat'nna'anna, mbal magbeya' maka saput e'. ⁸ Ma katapusanna, pasōd na isab mulid dakayu', ya bay makarahū pina'an. Pag'nda'na saput, magtūy iya magkahagad na pasal si Isa. ⁹ (Aniya' asal bay tasulat ma deyom Kitab ma pasalan si Isa, in iya subay allum pabīng min kamataynā, sagō' halam gi' bay tahati lapal Kitab inān e' saga mulid e'.) ¹⁰ Manjari amole' na sigā karuwangan.

*Si Isa Panyata' Magbaran ni si Mariyam
(Matiyu 28:9-10; Markus 16:9-11)*

¹¹ Sagō' an'ngge-n'ngge na pa'in si Mariyam mahē' ma atag kubul e', maka e'na anangis. Hinabuna anangis, pakuru' iya pasib ni deyom kubul. ¹² Aniya' ta'nda'na duwa mala'ikat magjuba pote' aningkō' maina'an ma bay pamat'nna'an mayat si Isa, dangan min bay kōkna, dangan min bay tape'na. ¹³ Yuk saga mala'ikat itu ni iya, "Arung, angay ka angkan anangis?"

Anambung si Mariyam, yukna, "Sabab wa'i bay nila'anan e' sigām mayat Panghū'ku, maka mbal kata'uwanku bang pi'ingga ya pamat'nna'an sigām ma iya."

¹⁴ Masi pa'in ah'lling si Mariyam, palingi' iya ati ta'nda'na si Isa an'ngge maina'an. Sagō' halam takilāna bang iya na si Isa. ¹⁵ Yuk si Isa ni iya, "Arung, angay ka anangis? Sai pihanu?"

Kinabā' e' si Mariyam in a'a inān tunggu' kabbun, angkan yukna ni iya, "Tuwan, bang ka'a bay amowa mayatna minnitu, haka'in aku bang maingga pamat'nna'annu iya bo' aku pehē' angā' iya pabīng."

16 Yuk si Isa ni iya, "Mariyam."

Magtūy iya paharap ni si Isa ati yukna ni iya ma buwat bahasa Hibrani, "Rabbuni!" Hatina "guru".

17 Yuk si Isa ni iya, "Da'a aku balutin sabab halam gi' aku bay makapole' ni Mma'ku. Sagō' pehē' ka ni saga dauranakanku. Haka'in sigām in aku song amole' ni Mma'ku maka Tuhan, hatina ni Mma' sigām maka Tuhan sigām."

18 Jari si Mariyam, d'nda min Magdala, pehē' na angahaka'an saga mulid pasal kapang'nda'na ma Panghū' Isa maka pasal bay pah'lling si Isa ma iya.

*Magpa'nda' si Isa ni Saga Mulidna
(Matiyu 28:16-20; Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49)*

19 Sangom Ahad pa'in, magtimuk na saga mulid si Isa ma deyom luma'. Saga lawangna bay sinularan pahogot sabab tināw sigām ma saga nakura' Yahudi. Sakali pina'an si Isa an'ngge ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām ati ah'lling ni sigām, yukna, "Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an kasannangan atay." **20** Manjari pa'nda'anna sigām saga limpa' ma tanganna maka ma kīdna. Akōd to'ongan saga mulidna inān pag'nda' sigām ma Panghū'.

²¹ Ah'lling si Isa pabīng, yukna ma sigām, "Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an kasannangan atay. Soho'ta kam pehē' ni dunya buwat bay kapanoho' e' Mma'ku ma aku."

²² Puwas e' anganapas si Isa ma sigām maka e'na ah'lling, yukna, "Taima'unbi na Rū Sussi.

²³ Bang ampunbi dusa a'a, niampun du dusa sigām e' Tuhan. Bang mbal ampunbi, mbal du isab niampun e' Tuhan."

Si Isa maka si Tomas

²⁴ Na, ma waktu katuwa' si Isa ni saga mulidna inān halam bay maina'an si Tomas. Si Tomas itu dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa, ya niranglay K'mbal. ²⁵ Manjari nihaka'an iya e' kasehe'an, yuk-i, "Bay ta'nda' kami in Panghū'."

Sagō' yuk si Tomas, "Bang mbal tanyata'ku maka tasadsadku limpa' lansang ma pād tanganna, maka bang mbal tasadsadku bakat ma kīdna, mbal du aku magkahagad."

²⁶ Palabay pa'in pitung'llaw minnē' magtimuk na pabalik saga mulid si Isa ma deyom luma', maka ina'an na isab si Tomas. Kasularan asal saga lawang e', sagō' pina'an sadja si Isa an'ngge ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām ati yukna, "Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an kasannangan atay." ²⁷ Jari ah'lling iya ni si Tomas, yukna, "Nda'un tanganku itu. Abutun maka tōng tangannu. Pa'abutun tangannu pi'itu ni kīdku. Da'a na ka magduwa-ruwa. Magkahagad na ka to'ongan."

²⁸ Ah'lling si Tomas, yukna, "Ya Panghū'ku maka Tuhanku!"

²⁹ Yuk si Isa ni iya, "Yampa ka magkahagad bahā', pagka ta'nda'nu na aku? Aheya kalasigan saga a'a magkahagad ma aku minsan aku halam ta'nda' e' sigām."

Pasal Jūd itu Angkan Sinulat

³⁰ Aheka gi' saga hinang makainu-inu bay tahanang e' si Isa ma pang'nda' saga mulidna, saddī min saga hinang ya tasulat ma jūd itu. ³¹ Sagō' angkan sinulat saga kahinangan itu ma deyom jūd itu, bo' supaya pam'nnalanbi si Isa in iya b'nnal Al-Masi, Anak Tuhan, maka supaya kam kaniya'an kallum kakkal ni kasaumulan ma sabab pagkahagadbi ma iya.

21

Magpa'nda' si Isa ni Pitu' Mulidna

¹ Puwas daka pilang'llaw minnē' magpa'nda' si Isa pabīng ni saga mulidna mahē' ma bihing danaw Tibiri. Buwattitu ya katuwa'na ni sigām: ² Si Simun Petros bay maina'an magbeya' maka si Tomas ya niranglay K'mbal, maka si Natanael ya min kauman Kana ma lahat Jalil. Ina'an isab magbeya' saga anak si Sibidi, maka duwangan mulid si Isa saddī. ³ Na, ah'lling si Simun Petros, yukna. "Kaut gi' aku amokot."

"Ameya' kami," yuk kasehe'an e'. Jari paruwa' sigām ni bayanan bo' pauntas kaut, sagō' halam aniya' ta'ā' sigām sampay ni karai'-llawan.

⁴ Baya-baya pa'in llaw, ina'an si Isa an'ngge ma bihing tampe sagō' halam iya takilā e' saga mulidna. ⁵ Angalingan iya pehē' ni sigām, yukna, "Owa' saga bagay, halam bahā' aniya' ta'ā'bi?"

“Halam,” yuk sigām.

⁶ “Na,” yuk si Isa, “hūgunbi pokot min bihingbi kowan ilu ati maka'ā' kam.” Paghūg pa'in, mbal sigām makahella' pokot ma sabab kaheka daing.

⁷ Manjari ah'lling dakayu' mulid ya kinalasan han e' si Isa. Yukna ni si Petros, “Panghū'ta ko' inān!” Makakale pa'in si Simun Petros itu, magtūy sulugna pabīng badju' bay urusanna, bo' pakuppa ni danaw tudju pehē' ni si Isa. ⁸ Saga mulid kasehe'an paturul min bayanan sigām, maka e' sigām angangguyud pokot ap'nno' e' daing. Asekot asal sigām ni bihing, aniya' saga limampū' d'ppa lawakna. ⁹ Makaruwa'i pa'in sigām ni bihing, aniya' ta'nda' e' sigām api maka saga daing patapa ma bagana, maka aniya' isab saga tinapay.

¹⁰ Yuk si Isa ni sigām, “Bowahunbi pi'itu saga daing min bay ta'ā'bi ilu.”

¹¹ Angkan pehē' si Simun Petros paruwa' pabīng ni bayanan sigām bo' guyudna pokot tudju kaleya. Ap'nno' pokot inān e' daing a'aslag, dahatus maka limampū' maka t'llu hekana. Sagō' pokot e' halam agese' minsan sōdna aheka makalandu'. ¹² Yuk si Isa ni sigām, “Dai' kam amangan.” Halam aniya' ma saga mulidna inān makatawakkal atilaw iya bang sai iya, sabab kinata'uwan e' sigām in iya Panghū' sigām. ¹³ Jari pehē' si Isa angā' tinapay bo' pamuwanna ni sigām, damikiyanna saga daing. ¹⁴ Kamint'lluna na itu magpa'nda' si Isa ni saga mulidna damuli pa'in min llaw bay pamakallum iya min kamatay.

Si Isa maka si Petros

¹⁵ Aubus pa'in e' sigām amangan, amissala si Isa ni si Simun Petros. "Simun anak si Yahiya," yukna, "lasanu ni aku, alabi gi' bahā' min saga sehe'nu itu?"

"Aho' Panghū'," yuk si Petros, "kata'uwannu in aku alasa ma ka'a."

Yuk si Isa, "Na, upiksa'un saga bili-biliku."

¹⁶ Atilaw si Isa pabīng, yukna, "Simun anak si Yahiya, kalasahannu aku bahā'?"

"Aho', Panghū'," yukna, "kata'uwannu du in aku alasa du ma ka'a."

Yuk si Isa, "Na, ipatun saga bili-biliku."

¹⁷ Kamint'lluna na patilaw si Isa ma si Petros. "Simun anak si Yahiya," yukna, "kalasahannu bahā' aku?"

Asusa na si Petros sabab pinamint'llu gi' e' si Isa patilawna ma iya, ya yukna, "Alasa ka bahā' ma aku." Angkan anambung si Petros ma si Isa, yukna, "Panghū", kata'uwannu kamemon. Kata'uwannu in aku alasa du ma ka'a."

Yuk si Isa ma iya, "Na, upiksa'un saga bili-biliku. ¹⁸ B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'a," yuk si Isa, "ma kabata'nu lagi' bay ka amas'mmekan di-nu. Bay ka lum'ngangan pi'ingga-pi'ingga kabaya'annu. Sagō' bang ka ato'a na pah'nnatnu du tangannu ati a'a saddī ya angengkotan ka'a bo' ka binowa ni papehē'an ya ngga'i ka kabaya'annu." ¹⁹ Binissala itu e' si Isa pamata'una bang ai bowahan kamatay si Petros ma waktu sinōng, kamatay pangamahaldika'na ma Tuhan. Puwas e' yuk si Isa ma si Petros, "Ameya' sadja ka ma aku."

²⁰ Jari palingi' si Petros ati ta'nda'na paturul ma iya mulid dakayu', ya kinalasahan e' si Isa. Ya na itu mulid bay pali'id ni si Isa ma waktu kapagjamu sigām, maka bay atilaw iya, ya yukna, "Tuwan Panghū', sai bahā' song anōngan ka'a ni saga bantanu?" ²¹ Pag'nda' si Petros ni mulid dakayu' itu, yukna ni si Isa, "Panghū', buwattingga a'a ina'an-i?"

²² Yuk si Isa ni si Petros, "Bang kabaya'anku a'a inān subay allum sampay ni kabīngku pi'itu, da'a na kasusahun. Ameya' sadja ka ma aku." ²³ Jari tinuhuma e' saga bebeya'an si Isa pasal mulidna dakayu' itu mbal magkamatay. Sagō' halam si Isa bay amissala in a'a inān mbal du amatay. Ya sadja yukna, bang saupama kabaya'anna mulidna inān subay allum sampay kabīngna ni dunya, ngga'i ka kasusahan si Petros.

²⁴ Ya mulid pinagsuli-suli itu, ya na a'a angahaka pasal saga pakaradja'an itu, maka iya isab bay anulat itu kamemon. Maka kata'uwan kami in hakana asal b'nnal.

²⁵ Aheka to'ongan saga hinang saddī bay tahi-nang e' si Isa. Bang saga hinang itu ganta' tasulat kamemon ma saga kitab, kumpasku mbal s'ddong ma deyom dunya saga kitab ya panulan iya. *Tammat*

ci

**Central Sinama 2008 NT
Central Sama: New Testament & Old Testament
portions**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Central Sama

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

b089ff01-1037-5fdd-b89e-8fab443a2f8a